

POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA
ZA POMURJE

Leto VIII. — Štev. 56

Murska Sobota, 13. sept. 1956

Cena din 10.—

OBRT MORA POSTATI JEDRO gospodarstva naših komun

Vprašanje obrtništva je v našem okraju še vedno eno najbolj perečih gospodarskih vprašanj. Z letošnjim družbenim načrtom je predvidenih za razvoj obrti precej sredstev. V občinskih investicijskih skladih, ki so namenjeni za investiranje obrti, se mora zbrati do konca proračunskega leta 158 milijonov 824 tisoč dinarjev. Del teh sredstev je namenjen tudi za potrebe trgovine in gostinstva. Do konca avgusta je bilo v občinskih investicijskih skladih zbranih le 46 milijonov dinarjev.

Dotok sredstev v posameznih ob-

činah je kaj različen. Tu ni mogoča primerjava med gospodarsko močnejšimi in slabšimi občinami. To dokazuje primer Murske Sobotice in Grada, kjer je bil priliv sredstev v prvem polletju še zadovoljiv. Najslabše pa je v občini Beltinci, kjer znašajo sredstva investicijskega sklada komaj 839 tisoč dinarjev, to je približno 10% letnega načrta. Skoraj enake razmere so v vseh ostalih občinah razen v Ljutomeru, Lendavi in Gor. Radgoni, kjer je stanje vsaj nekoliko boljše.

je dal komunalni sistem možnost, da s sredstvi lokalnih investicijskih skladov krepijo domače gospodarstvo, med katerim zavzema važno mesto tudi obrt. Občinski ljudski odbori, ki so premalo skrbeli, da bi sredstva dotečala pravočasno, bodo sami čutili posledice, kajti investicijo bo treba odgoditi na prihodnje leto in to bo vplivalo tudi na realizacijo družbenih načrtov občin, predvsem tistih, ki so računale na to, da se bo vsaj del investicijskih sredstev proti koncu leta že odražal v proizvodnji.

Pri samem izkoriščanju sredstev občinskih investicijskih skladov je treba omeniti tudi investitorje same. Koriščenje že ustvarjenih sredstev je namreč minimalno. Tako znašajo sredstva lendavskega občinskega investicijskega sklada okrog 7 milijonov, doslej pa je bilo koriščenih še samo 55 tisoč dinarjev. Podobno je tudi v ostalih občinah. Slabo pripravljeni investicijski programi in pomanjkljiva dokumentacija, vse to ovira nemoteno koriščenje sredstev.

Ustvarjena sredstva so že razdelili

Od doslej zbranih sredstev so že skoraj v vseh občinah določili investicijske kredite posameznim obrtnim delavnicam. V Martiancih so dali 200 tisoč dinarjev pletilnici v Prosenjakovcih, 300 tisoč novoustanovljenemu podjetju »Elektron« v Martiancih in 1 milijon za ureditev martjanskega mlina. V Beltincih so namenili vsa do sedaj zbrana sredstva za razširitev nekaterih obrtnih delavnic. Pri Gradu bo dobila parna žaga 180 tisoč, za ureditev točilnice pa so določili 50 tisoč dinarjev. V Ljutomeru sta dobili največ sredstev obrtni podjetji Mlin in oljarna Cezanjevi ter gradbeno podjetje Remont. Pri Remontu bodo uredili s temi sredstvi mizarstvo delavnico, iz radgonskega občinskega investicijskega sklada so odobrili kredit klavnic in to 6 milijonov. Ta sredstva bodo porabili predvsem za hladilne naprave. Mizarstvo Črnci so dali 2 milijona, mlinu Zepovci 1 milijon. Avtoremontu 800 tisoč in Elradu 300 tisoč din.

SREDSTVA NE DOTEKAJO PRAVOČASNO

V občinske investicijske sklade se stekajo kmečke doklade, del taks zivinskih potnih listov, taks na kmetijske stroje, na hibridno trto, meljavo žitaric, razen tega pa še del dobička gostinskih in obrtnih podjetij ter obresti na osnovna sredstva gostinskih in komunalnih podjetij.

Navadno govorimo, da ni dovolj sredstev, premalo pa poskrbimo, da bi ta sredstva dotečala v namenske

Tudi v Murški Soboti NON-STOP TRGOVINA?

Kolektiv trgovskega podjetja »Koloniale« v M. Soboti je že večkrat razpravljalo o otvoritvi trgovine, ki bi bila odprta ves dan neprekinjeno. Tak lokal bodo uredili v prostorih nasproti hotela Zvezda. Sem bi preselili tudi mlečno restavracijo. Pri občinskem ljudskem odboru so že zaprosili za nekaj kredita, delno na bodo krili stroške ureditve z lastnimi sredstvi. Po gradbenem načrtu je predvidena pri tej trgovini prav takšna fasada kot je pri Agromerkurju. Z uresničitvijo zamisli kolektiva trg. podj. »Koloniale« bo dobila M. Soboti sodobnim potrebam primerno trgovino.

Nov telovadni stadion v Ljutomeru

Ze maja letos so pričeli v Ljutomeru graditi novi telovadni stadion. Načrte je pripravil ing. F. Jaišovec, ki je tudi skrbel, da so bila vsa dela pravilno opravljena. Doslej so stadion dogradili tako daleč, da bo v nedeljo že odprt. TVD Partizan Ljutomer, ki je investitor in lastnik telovadišča, pripravila za nedeljo atletsko tekmovalje. Nastopili bodo tekmovalci društev Partizan z desnega brega Mure.

Se letos bodo zasadili okrog telovadišča živo mejo, prihodnje leto pa namenjajo urediti tudi tribuno. Del sredstev za ureditev stadiona je prispeval občinski ljudski odbor.

VREMENSKA NAPOVED

od 14. do 23. septembra

Se dalje bo prevladovalo lepo in čez dan toplo vreme. Kratkotrajne padavine z ohladitvijo pričakujemo koncem tekočega tedna (14. ali 15. sept.) in v času med sredo in petkom prihodnjega tedna (t. j. med 19. in 21. sept.).

S plenuma Okrajne gasilske zveze:

Množičnost-pogoj za uveljavljanje gasilstva

V soboto je bil v M. Soboti plenum Okrajne gasilske zveze M. Sobotice. Skrbno so pripravili nekaj poročil o delu gasilcev v prvem polletju letos. Sekretariat je imel doslej 7. strokovno, tehnični svet pa 2 seji, na katerih so posvečali pozornost predvsem pripravam na Gasilski festival v Mariboru. Na konzultaciji častnikov so ugotovili, da je znanje častnikov manjše kot znanje podčastnikov. Pri osmih občinskih gasilskih

Trenutno razpolagajo gasilska društva v Pomurju s 93 motornimi brizgalnicami, za katere pa bodo morala društva bolj skrbeti, da bodo vedno pripravljene.

Na plenumu so govorili tudi o gradnji gasilskih domov. Pri devetih društvi pripravljajo gradbeni material, 15 domov je nedovršenih, vendar že služijo svojemu namenu, 6 domov pa je še nedograjenih. Pri gradnji so opravili člani čez 2650 prostovoljnih ur.

Nastop na festivalu je bil dober, vendar se ga je udeležilo premalo naših aktivnih gasilcev in gasilk.

V razpravi po poročilih so člani zveze omenili tudi nekatere dobre in slabe strani družabnega življenja v gasilskih društvih. Večina društev pripravlja prireditve samo zaradi finančnih sredstev, kar pa ni prav.

Precej časa so razpravljali tudi o vključevanju žena in mladink v gasilske vrste. Dva seminarja, ki sta bila namenjena usposabljanju vodnic ženskih enot, sta uspela. Seminar bo brez dvoma vplival tudi na vključevanje mladink in žena v gasilska društva.

O razdeljevanju gasilskega sklada, ki bo znašal letno okrog 14 milijonov, so se zanimali, da bodo dali največ sredstev za nabavo opreme, orodja za strokovno vzgojo, pomoč društvom in za krepitev preventivne službe. Na tem sestanku so govorili tudi o podčastniški šoli v Murški Soboti. Doslej je obiskalo šolo 292 podčastnikov, ki so opravili tudi izpite. V tej šoli so se šolali podčastniki iz Pomurja, ptujskega, celjskega in mariborskega okraja. Člani okrajne gasilske zveze so bili mnenja, da je podčastniška šola zadovoljivo opravila svoje poslanstvo, zato bi bilo prav, če šole ne bi ukinjali.

Ob koncu zasedanja so razrešili dolžnosti dosedanjega predsednika Vilka Frahma, ki odhaja na novo službeno mesto v Medvode, kjer bo vodil gasilsko častniško šolo. Za predsednika so izvolili Janeza Blagoviča, poveljnik je Karel Flisar, podpredsednik Miro Stabel, gospodar pa Zorjan Rituper. Za vestno delo so prisotni izvolili Vilka Frahma za častnega predsednika Okrajne gasilske zveze Murska Sobota.



Gasilski dom v D. Bistrici

zvezah se je udeležilo takih posvetov okrog 80% podčastnikov. Posvetov niso organizirali pri Vidmu in v Radgoni. Precej društev je izvedlo tečaje za izprašane gasilce. Člani so pokazali tako pri praktičnem kot pri teoretičnem delu izpitov še kar zadovoljivo znanje.

Letos je bilo zabeleženih 40 požarov. Od tega jih je izbruhnilo 12 zaradi ne previdnosti, 7 pa vsled gradbenih napak. V poročilih je bilo precej kritično prikazano delo gasilcev na požarišču. Le redki so namreč primeri, da gasilska enota opravi svoje delo dobro. Velika pomanjkljivost pri naših gasilcih je to, da ne poznajo krajevne razmere. Ne vedo, kje so v nekem kraju mlake, rezervoarji ali studenci.

Otvoritev muzeja NOV v Ljutomeru

Precej časa je že od tega, kar so pričeli zbirati v Ljutomeru zgodovinski material za ureditev muzeja, ki bi naj prikazal pot našega ljudstva skozi vsa leta okupacije. Do pred kratkim so uredili tudi prostore in v nedeljo je bila otvoritev zbirke zgodovinskega materiala. Razstavljen je predvsem bogat dokumentarni material: slike naših herojev, sodelavcev NOV ter brošur, zapisov, pisem in lepakov. Trenutno ima muzej na razpolago samo tri sobe, materiala pa imajo zbranega že toliko, da bi lahko uredili še dve sobi. Že prvi dan, to je preteklo nedeljo, si je ogledalo zbirko precej ljudi, pred-

vsem mladine, ki se je najraje ustavljala ob partizanskih trofejah: puškah in strojnicah različnih vrst in velikosti. Razstavljenih je tudi osem lesenih stebrov, na katere so gestapovci privezovali 25 talcev, ki so jih ustrelili pri Ribičevem mlinu v Cezanjevcih. Se so v lesu sledovi krogel in odrgnjena mesta kažejo, kako zverinsko so nacisti privezovali svoje žrtve.

Da je Ljutomerski muzej NOV tako lepo urenjen, je precejšnja zasluga upravnika muzeja prof. Praprotnika. ObLO je dal muzeju prostore in prispeval finančna sredstva.

-jm



Trgatev je pred durmi.

Predsednik Indonezijske republike dr. Sukarno prispel včeraj v Jugoslavijo

Beograd, 12. septembra. — Danes je prispel v Jugoslavijo na šestdnevni prijateljski obisk predsednik republike Indonezije dr. Ahmed Sukarno. Dr. Sukarno se bo mudil v Jugoslaviji na posebno povabilo predsednika Jugoslavije Josipa Broza — Tita. Med njegovim bivanjem bodo predsedniku Sukarnu izkazane vse časti kot poglavarju prijateljske države. V Beogradu si bo ogledal razne znanstvene in kulturne ustanove ter industrijske objekte, beograjska univerza pa ga bo promovirala za častnega doktorja pravnih

ved. Med bivanjem dr. Sukarna v Jugoslaviji bodo tudi razgovori med jugoslovanskimi ter indonezijskimi državniki o vprašanjih, ki zanimajo obe državi.

Predsednik Sukarno bo razen tega obiskal tudi republiko Bosno in Hercegovino ter Hrvatsko, kjer si bo ogledal razne industrijske ter kulturne zanimivosti.

V spremstvu dr. Sukarna se nahajajo številni najodgovornejši vodje mlade indonezijske republike. Spremljevalci sestavljajo tudi 12 indonezijskih novinarjev.

BOGODKI ZADNJIH DNI

Sueška kriza traja tako rekoč nemoteno dalje. Zaenkrat tudi ni nobenih izgledov, da bi se rešila ugodno niti za to niti za ono stran. Danes že lahko zapišemo, da so bili razgovori predsednika avstralske vlade Menziesia in ostalih starih s predsednikom egiptovske vlade neuspešni. Kljub temu, da so se razgovarjali precej dolgo, je rezultat enak nič. Svetovna javnost se sedaj sprašuje, kakšen bo nadaljnji korak zahodnih velesil, s katerim bi hotele potisniti Naserja na kolena. Močno se širi mnenje, da bodo vsi stvar spravili pred Organizacijo Združenih narodov, oziroma pred njeno najvišjo instanco. Varnostni svet. Francoski državniki so se namreč ponovno sestali v Londonu, kamor jih je povabila angleška vlada. Vse se zdi tako, da je bila glavna tema londonskega sestanka, borba za ohranitev prestiža.

Prav gotovo je, da pri tej ohranitvi »prestiža« ne bo šlo samo za besede, temveč se bosta obe glavni stranki, Anglija in Francija, posluževali tudi političnega in gospodarskega pritiska na Egipt. Kakšen bo izhod iz sueške krize, zaenkrat ni mogoče predvidevati, dejstvo pa je, da je doživela politika zahodnih sil, zlasti Anglije in Francije, v tej borbi precejšen fiasko. Svetovno javno mnenje, celo ameriško je vedno bolj na strani Egipta in njegovih pravičnih nacionalnih teženj.

Afrika pa ni vroča samo v Egiptu.

tu, ampak tudi v Alžiru. Da bi se rešil, kar se rešiti da, je predsednik francoske vlade Guy Mollet odpotoval za en dan v Alžir, da bi se na licu mesta pogovoril s francoskim rezidentom v Alžiru, generalom Lacostom, o položaju. Prav gotovo ni zvedel nič ohrabrujočega. Nemiri se še nadaljujejo z nezmanjšano silo. Uporniki nikakor niso nehali s spojo borbo, kljub temu, da je Mollet po vrnitvi v Pariz izjavil, da so »mir obnovili v pretežnem delu dežele«. Zdi se pa, da je francoske državnike vendarle enkrat »srečala pamet«, kakor se temu po domače reče. Predsednik vlade je namreč izjavil, da pospeša vlada zdaj posebno skrb sestavi alžirskega statuta, ker je bilo »vedno jasno, da je mogoče sedanji spopad odstraniti samo na politični podlagi« (!)

V našem tedenskem pregledu moramo zabeležiti nekaj obiskov, ki smo jih sprejeli iz vzhodnih držav. Tako se trenutno mudijo v naši državi delegacija poljskega Sejma (skupščine), naša parlamentarna delegacija pa je istočasno v Češkoslovaški republiki. Prav včeraj pa smo sprejeli o naši sredi drugega gosta iz Indonezije, ministrskega predsednika Sukarna, ki je prišel na obisk v Jugoslavijo iz Sovjetske zveze. S tem bomo navezali še pristronejšje stike s to mlado, neodvisno državo, ki se prav tako zavzema za politični miru na splošno in za aktivno koeksistenco med narodi.

OBISK ZBLIŽANJA

(Izjava ambasadorja Republike Indonezije G. Sudarsona uredništvu „Sedme sile“)

Ob priliki obiska indonezijskega predsednika Sukarna je na prošnjo uredništva »Sedme sile« dal indonezijski ambasador v Beogradu g. Sudarson naslednjo izjavo:

»Indonezija je dežela otokov. Med njimi so štirje zelo veliki: Sumatra, Kalimantan (prej Borneo), Celebes in Java. Največji od teh Kalimantan je dvakrat večji od Jugoslavije, Java pa je tako velika kot polovica Jugoslavije. Poleg teh združuje Indonezija še skoraj 3.000 otokov.

Nas arhipelag predstavlja nekaj most med dvema kontinentoma: Azijo in Avstralijo in mejo med Indijskim in Tihim oceanom. Naši otoki pa ležijo prav na križišču mednarodnih trgovskih poti. Mimo njih vodi pot iz Rdečega morja v Hongkong, oziroma na Kitajsko in Japonsko.

V času, ko je postala trgovina z raznimi dišavami, ki jih je Indonezija že od davnaj imela dovolj, zelo donosna, so nekatere evropske države začele z osvajanjem naših otokov, ki so bili razdeljeni na več malih kraljevin. Zaradi tega se je postopoma Nizozemcem, ki so številčno sicer slabši od nas, da so z orožjem pokorili naša plemena.

Pri nas proizvajamo gumi, pridelujemo kavo, čaj, kokosove orehe, kakao... Tla so vulkanskega izvora in zato silno rodovitna. Gorska periga se vleče od najsevernejše točke Sumatre proti jugu in dalje na Javo, kjer je še nad trideset živih vulkanov, ki od časa do časa povzročajo potrese. Danes smo slobodni in neodvisni, čeprav je še Irian Barat (Zahodna Nova Gvineja) v rokah Nizozemcev. Toda več kot tri sto let smo bili kolonija in se borili za spojo slobodo. Vzplamtevale so številne nastave v severnem delu Indonezije, na Sumatri, otokih Baliju in Lomboku, toda kolonialni režim se je zrušil šele s prihodom Japoncev v začetku druge svetovne vojne in sporazom Nizozemcev.

Naša dežela ni trpela zaradi bombardiranja in vojnega opustošenja. Posledice borbe niso bile tako težke, da bi jih lahko primerjali z jugoslovanskimi. Uničujoče pa je bilo japonsko gospodarsko izkoriščanje. Številne potrebe dežele so bile v času vojne popolnoma zanemarjene. Poleg tega so se po kapitulaciji spet pojavili Nizozemci in hoteli obnoviti kolonialni režim, toda mi smo proglasili spojo neodvisnost in se začeli boriti za osvoboditev. V kratki dobi štirih let smo se dvakrat borili. Zato je tudi lahko razumeti, da je naša dežela zaenkrat še zelo siromašna, čeprav ima velika prirodna bogastva. Zato jo pa moramo neutrudno obnavljati in se boriti za boljše življenje. Potreben nam je pa mir, večni svetovni mir, ker bomo le tako lahko gradili in ustvarili zadostne pogoje za obnovo države.

Po drugi svetovni vojni smo videli, da so si mnogi narodi priborili slobodo in neodvisnost: Pakistan, Indija, Ceylon, Burma, Vietnam, Filipini. Vsi ti narodi so danes več ali manj v istem položaju kakor mi. Zato so skupna tudi naša prizadevanja. Z resolucijo bandunske konference, ki ji je prisostvovalo devetindvajset azijskih in afriških narodov, smo položili temeljni kamen naši skupnosti. Glavna ideja je mirna koeksisten-

ca, ki je enaka aktioni koeksistenci, za katero se bori Federacija ljudska republika Jugoslavija.

Indonezija je mlada država in še mora rešiti orstvo problemov. Pred vojno smo imeli 94% nepismenih in za vseh 60 milijonov ljudi samo eno univerzo, ki nam je vsako leto dala trideset zdravnikov, tako da je eden od njih prišel na več kot sto tisoč ljudi, ponekod celo na milijon. Sedaj ima Indonezija 82 milijonov prebivalcev, ki žive na tisoče otokih. Po

razumeli svet, ki nas obdaja, želimo pa, da nas tudi drugi razumejo.

Nas predsednik Sukarno je obiskal Ameriko, Kanado, Italijo, Nemčijo, Švico. Povsod si je prizadeval, da ustvari medsebojno razumevanje. Sedaj je v Sovjetski zvezi, a 12. tega meseca bo prišel v Beograd.

Predsednik Sukarno veruje v osebne stike in se veseli srečanja s predsednikom FLRJ. Poleg tega se bo lahko seznanil tudi z drugimi voditelji in ljudmi v Beogradu. Sa-



statističnih podatkih iz leta 1954 še imamo 50 milijonov nepismenih. Čaka nas še ogromno dela pri prosveti, organiziranju zdravstvene službe itd. Zelo nas ovira pomanjkanje strokovnjakov. Pa vendar nam je od vsega še najbolj potreben mir v državi in na svetu. Zato se tudi borimo za trden mir. Prizadevamo si, da bi

rajevo, Zagrebu in drugih mestih Jugoslavije.

Ta obisk bo še tesneje zblizal naš dve državi, ki imata mnogo skupnega in tudi svetovni problemi so slični. Zaradi tega gremo z ravnarjem ob ramenu, a ta obisk predsednika Sukarna, upamo, nas bo še bolj zblizal.

NEKAJ O POLIOMIELITISU OTROŠKI OHROMELOSTI

V letošnji sezoni imamo v naši državi in tudi v naši republiki večje število primerov otroške ohromelosti kot je to običajno. V zvezi s tem so se že pričele širiti neutemeljene govorice o velikem številu bolnih in o naglem širjenju bolezni. Te govorice vzbujajo ponekod pri starših prav paničen strah. V našem okraju imamo doslej samo 3 primere.

Poliomielitis je nalezljiva bolezen, ki se pojavlja običajno koncem poletja in v začetku jeseni. Povzročitelj bolezni je virus poliomielitisa. Ta virus je zelo odporen proti mrazu in vlagi, in se zato v odpadnih vodah in kanalih zelo dolgo ohrani; zo toploto in izsušenje pa je zelo občutljiv. Pogine že pri vročini 50° C; prav tako ga uničujejo običajna razkužila: klor, lizol, kalijev permanganat in vodikov superoksid. Virus poliomielitisa vstopa v človekovo telo običajno skozi usta. V organe gre preko sluznice ust, žrela in sapnika, še pogostejše pa preko sluznice prebavnega kanala (črevesja). Tu preide v kri in v živčni sistem, kjer napade predvsem sivo snov hrbtne možga. Izloča se z blatom ter ga najdemo v blatu bolnika ves čas bolezni. V času obolenja ga zasledimo tudi v zrelu. V bolnikovi okolici je vedno polno virusov poliomielitisa in so zato okuženi vsi ljudje, ki pridejo v stik z bolnikom. Vendar od teh le malokdo zboli, ker je človek proti temu virusu zelo odporen. Zbolijo navadno le tisti, pri katerih je ta odpornost oslabiljena zaradi kake poškodbe, črevesnega katarisa, težkih naporov in podobno. Značilno je tudi to, da vsi ne obolio z istimi znaki obolenja. Pri marsikaterem se pokaže bolezen le kot lažji prehlad ali gripa brez vsakih ohromitev. Bolnik navadno ne ve, da je prebolel poliomielitis.

Otroci so bolj občutljivi od odraslih ter zato pogostejše obolio. Vendar naše ime — otroška ohromelost — ni pravilno, ker lahko obolio tudi odrasli z vsemi značilnimi znaki obolenja, razen tega pa se tudi pri otrocih bolezen ne konča vedno z ohromitvami.

Najbolj značilni bolezenski znaki poliomielitisa so naslednji: Uvdoma se pojavi povišana temperatura in nahod, včasih pomanjkanje teka, bruhanje in driske. Za tem se bolnik nekaj dni počuti dobro, nato pa se prične obolenje z visoko temperaturo, z močnim glavobolom in otrdelostjo tilnika. Bolnik bruha ter toži o bolečinah v trebuhu in udih. Nenadoma se pojavijo ohromitve. V začetku ohromijo le posamezne mišične skupine, v naslednjih dneh pa se pojavijo nadaljnje ohromitve. Nevarno je, če ohromijo dihalne mišice — mišice prsnega koša, trebuha in trebušne prepone — v takem primeru bolnika zapone — v takem primeru bolnika za-

duši. Na srečo je takih primerov zelo malo. Po nekaj dnevih se prične bolnikovo stanje boljšati. Tudi ohromitve izginejo, včasih ozdravi bolnik popolnoma brez vsakršnih posledic; vendar ostanejo običajno nekatere skupine mišic hrome. Ohromitve se zdravijo eno leto in več; šele po tem času lahko rečemo, da so končane.

Ceprav imamo v Sloveniji letos več primerov poliomielitisa kot običajno, je število obolenj v našem okraju normalno. V zadnjih letih je bilo v Sloveniji vsako leto 50 do 60 primerov, razen v letu 1953, ko je bilo 187 primerov, med njimi 8 smrtnih. Letos je bilo prijavljenih do 5. septembra 108 primerov, od tega so bili 4 smrtni.

V našem okraju imamo doslej tri primere obolenja za otroško ohromelostjo. Kljub nizkemu številu obolenj pa ne smemo zanemar-



čajno, je število obolenj v našem okraju normalno. V zadnjih letih je bilo v Sloveniji vsako leto 50 do 60 primerov, razen v letu 1953, ko je bilo 187 primerov, med njimi 8 smrtnih. Letos je bilo prijavljenih do 5. septembra 108 primerov, od tega so bili 4 smrtni.

V našem okraju imamo doslej tri primere obolenja za otroško ohromelostjo. Kljub nizkemu številu obolenj pa ne smemo zanemar-

GOSPODARSKA KRONIKA

— Prejšnji teden so odprli v Zagrebu letošnji velesejem. Na starem in novem razstavišču razstavlja 768 domačih podjetij in 213 tujih tvrdk iz vseh držav Evrope, Azije, Amerike in Afrike.

— Načrt proizvodnje sladkorja v državnem merilu znaša letos 122 tisoč vagonov. Po dosedanjih ocenah pridelka pa lahko pričakuje-

PRO DAMO

decimalno tehtnico, 500 kg. Potrebna je manjšega popravila. Tehnica je na ogled vsak dan od 6. do 14. ure v našem skladišču, Titova ul. 33.

»PANONIJA«

Industrija kov, kalanterije, Murska Sobota

Začeli so proslavljati 20-letnico stavke slovenskih tekstilcev

V nedeljo so v Kranju začeli s prireditvami v počastitev 20-letnice velike stavke tekstilcev, ki je kmalu zabela vso Slovenijo, njene vplive pa je bilo tudi močno čutiti celo v oddaljenem Prekmurju.

Obletnico tega velikega dogodka v zgodovini slovenskega delavskega gibanja je najprej proslavil delovni kolektiv Iskre, nekdanje Jugočeške. Dopoldne je bila pod vodstvom predsednika delavskega sveta Toneta Seljaka slavnostna seja sveta, popoldne pa se je v Iskre zbralo nad 1500 ljudi in prisostvovalo svečanemu odkritju spominske plošče. Ploščo je odkril Janko Bertonec, ki je sam aktivno sodeloval v stavki, a je še danes zaposlen v podjetju. »Prav naša sirena je 20. avgusta prva naznanila pričetek stavke,« je dejal v svojem govoru. Potem so se nastopili moški pevski zbor Franceta Prešerna iz Kranja, godba DPD Svoboda Center, Gorenjski kvintet in Beno Dežman, ki je prebral odlomek iz Cankarjeve črtice. Po svečanosti pred spominsko ploščo je delovni kolektiv priredil zakusko za vse delavce, ki so stivali pred 20 leti in so sedaj

lahko poživili spomine na bogate tradicije in sadove svojega boja, še posebej so se pa spomnili Ivana Tomince, ki je vodil stavko in padel med NOB. Poleg tega so v Kranju na Stari šoli tudi odprli lepo urejeno razstavo, v naslednjih dneh pa se bodo te obletnice spomnili tudi v drugih podjetjih, katerih delavci so se udeležili stavke.

Obletnico stavke so proslavili tudi v drugih krajih. V Trzinu so v soboto imeli v Cankarjevem domu slavnostno akademijo, v nedeljo pa je Stane Bodlaj odprl razstavo številnih listin in fotografij, ki lepo ponazarjajo boj tržiskih delavcev. Tudi v Skofji Loki so v soboto z otvoritvijo razstave začeli s svečanostmi. Podobno so proslavljali tudi prejšnji teden na Javorniku, kjer so s skrbno izbranimi posnetki in spomini prikazali stavko javorniških valjavcev iz leta 1935. Prihodnji teden bodo odprli razstavo dokumentarnega materiala v Radovljici in na Jesenicah. Delovni kolektivi pa še pripravljajo številne druge prireditve, s katerimi bodo dostojno proslavili tudi zmago delavskega razreda.

Naš komentar:

NE SAMO SREDSTVA

Pri urejevanju razmer v obrti govorimo navadno o prepotrebni sredstvih, brez katerih da ni mogoče izboljšati našega obrtništva. Premalo pa pri tem gledamo na pravilne, socialistične odnose, ki bi v marsikaterem primeru zalegli več kot sredstva sama. Ti odnosi ne pridejo toliko v poštev pri večjih obrtnih podjetjih kakor pri drobni obrti, ki je večinoma privatna.

Ena izmed smernic v našem gospodarstvu razvoja predvideva tudi krepitev obrti. Ne smemo pa pojmovati te krepitev tako, da bomo obdržali nekatere obrtne delavnice za vsako ceno. Izpolnjevanje družbenih obveznosti je tudi pri drobni obrti kriterij, po katerem lahko ocenimo ali je neka obrtna delavnica potrebna ali ne. V našem okraju beležimo zadnje čase nekatere pojave, ki osvetljujejo neskladnosti prakse z našimi težnjami. Tak pojav je opušcanje obrti, ki izneni kot nekaj protest napram družbenim obveznostim.

Od marca do avgusta je popolnoma odpovedalo obrt 107, začasno pa 56 obrtnikov. Vsi ti obrtniki so navajali objektivne pa tudi neobjektivne vzroke odpovedi. Dejstvo pa je, da je večina takih obrtnikov odpovedala samo obrtno dovoljenje, niso pa opustili svoje obrti. Pričeli so šušmariti na podlagi čisto enostavnega računa: kazen, ki jo bomo plačali za šušmarjenje, bo znatno nižja kot pa bi bile davčne obveznosti, če bi imeli obrt. Ta dejstva dokazujejo, da bi bilo čisto pravilno, če bi obdržali vsakega šušmarja prav tako kot vse ostale obrtnike in odpovedi bi bilo vedno manj.

Pojav šušmarstva terja nujno ostrejšo kontrolo na terenu. Toda ta kontrola je n. pr. pri šušljah zelo otežkočena. Na podeželju, pa tudi v mestih, je vedno več šušalnih strojev in pozimi smo organizirali celo nekaj šušalnih tečajev, ki so jih obiskovale naše žene in dekleta, predvsem take, ki niso kvalificirane šušilke. Šušiljska obrt, taka kot jo pojmujemo pri dosedanjih pogojih, počasi izumira, kajti vsaka žena, ki ima šušalni stroj, se vsaj delno razume na šušiljski posel. Na drugi strani pa je že n. pr. tovarna perila v M. Soboti pričela poleg serijske izdelave tudi z izdelavo perila posameznikom po naročilu. Če bi hoteli torej samo pri šušilstvu ugotovljati vsak posamezni primer, ali je to šušmarstvo ali ne, bi se moralo osebje naših inspekcij najmanj podesetoriti in še ne bi bilo kos svojim nalogam. Tu lahko pomaga samo pravilno prednotenje diuje in dovoljene obrti obrtnikov samih. Privatni obrtniki, pa tudi nekatera podjetja, tako na tihem kritizirajo šušmarstvo, da pa bi naredili takemu načinu dela enkrat temeljit konec, pa vse premalo ukrepejo.

Nekatere občine so poskušale ustanoviti obrtne delavnice, v katerih bi bili zaposleni vsi obrtniki določene stroke. V teh delavnicah bi imeli dovolj dela tudi tisti, ki so trdili, da ne morejo plačevati preiskovalnih davkov kot privatni obrtniki. Navadno so ostali vsi poskusi brez odmeva. Posamezniki so se na vse mogoče načine izogibali takim ukrepom, vzdrževali so še naprej privatno delavnico ali pa so opustili obrt in pričeli delati brez dovoljenja.

Res je, da moramo gledati predvsem na ohranitev kritičnih obrti kot so kolarstvo, kopaštvo, sodarstvo itd. Ni pa s tem rečeno, da so vse ostale obrtne delavnice privatnega sektorja nepotrebne. Toda pri dajtnah skupnosti ne morejo biti pri privatni obrtniki v pripelganem položaju, kajti to bi škodovalo socialističnemu sektorju obrti.

Pri razčiščevanju nekatere stvari v obrtništvo bi morali dati tudi več poudarka ozgoji mladih obrtnikov. Znano je, da je še vedno pomanjkanje kvalificiranih delavcev v posameznih obrtnih strokah. Tako obrtna zbornica kot posredovalnica za delo pri OLO propagirata med mladino določene obrtne poklice. Bolj pa bi bilo treba presojati in gledati na to, kje se ta mladina usposablja za poklice. Najpekrat pač pri pri-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Še nekaj o odranskem odboru za elektrifikacijo

V 31. številki Pomurskega vestnika je bil objavljen članek pod naslovom: »Odranski odbor za elektrifikacijo«. Ker članek navaja neresnične vesti o elektrifikacijskem odboru, sem prisiljen odgovoriti na ta članek predvsem zato, da bo javnost pravilno obveščena.

Prvič: transformatorsko postajo smo pričeli graditi že leta 1954 in ne leta 1955 kakor navaja pisec omenjenega članka. Odbor je tudi poskrbel za hišno instalacijo, vprašanje pa je, zakaj hišne napeljave nima družina pisca prejšnjega članka? Nato je zapisano, da elektrifikacijski odbor spi in da o njem ni duha ne sluha. Če bi bili vsi vaščani za elektriko tako vneti kot pisec članka, bi se to tudi resnično zgodilo. Res je namreč, da so pri nas še ljudje, ki mislijo, da bodo dobili elektriko na nek čudežen način. O tem naj predvsem razmisli pisec prejšnjega članka. Najbrž pa pisec ni dobera seznanjen s težavami, ki jih ima elektrifikacijski odbor v zvezi z napeljavo elektrike. Zgraditi daljnovod, transformator in organizirati prevoz 112 drogov, potem pa še hišna napeljava. To niso majhne solze in je pri vsem tem vsaj delno deležna tudi skrb elektrifikacijskega odbora. Zakaj pa se električni drogovci niso postavljali, bi lahko pisec članka zvedel na zboru volivcev. Lahko pa trdim, da so posamezni člani odbora imeli v enem letu več kot 50 potov ali v M. Soboto ali kam drugam in to vse zaradi elektrike. Elektrike, ki bo svetila takim brezbrizničem, ki samo kritizirajo, za skupno stvar pa ne prispevajo niti prebite pare.

Ceprav je članek precej oster, ga naj pisec ne smatra kot osebno žaljenje, temveč kot resnico, ki je ni mogoče potvarjati.

Jože Jerebic,
predsednik elektrifikacijskega odbora

LJUTOMER

V Ljutomeru nameravajo še letos pričeti graditi novo zimsko kopališče. Nekateri najbolj priporočajo prostor za občinskim ljudskim odborom, kjer bi imelo novo kopališče res izredno lepo lego.

Že naslovna stran s pozvačinom nove, 7. številke »Rodne grude«, glasila Slovenske izseljenske matice, pove, da je posvečena »slovenskemu Prekmurju, tistemu, stoletja zatiranemu delu naše domovine, od koder je moralo v preteklosti največ ljudi v daljni svet za kruhom.«

Uvodne besede je napisal naš zvezni ljud, poslanec Vanek Siftar (objavili smo jih tudi v našem li-

Miška Kranjca: »O mamci, ki je postajala čedalje manjša«. Milan Horvat je objavil tri pesmi. Prva, »Stari kraji«, je sredi vinjet natisnjena na prvi strani. Motivno in vsebinsko jo nadaljujeta še drugi dve: Bila je pomlad in Pomladni večer. V »stare, dobre kraje« nas povede tudi Branko Semen (Na paši), ob koncu pa še Milan Horvat s Cunpranijami in doživljaji mojega po-



Srednja
Bistrica
v Prekmurju

stu 19. julija t. l.). O kulturni rasti Prekmurja piše Miro Stubel, Edi Perhavec o prekmurškem gospodarstvu, inž. Koloman Cigot pa o svojem srečanju s prekmurškimi rojaki v Franciji, s katerimi se je lani seznanil med lendavskimi naftnimi stolpi. Tajnik podružnice Slovenske izseljenske matice v M. Soboti Vilko Bežan poroča o njenem delu, še posebej pa o lanskem sprejemu prekmurških izseljencev. Ob 40-letnici »Prosvete«, najbolj razširjenega slovenskega izseljenskega lista v Ameriki, želi Josip Britz iz Pensylvanije v imenu Slovenske narodne podporne jednote, da bi še izhajal mnogo let.

Številko lepo dopolnjuje črtica

»DELO IN VARNOST« številka 5

Izšla je 5. številka strokovnega časopisa »Delo in varnost«, ki ga izdaja Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS v Ljubljani. To je prvi in edini list v državi, ki se bavi s perečimi vprašanji zvišanja produktivnosti in varčnega gospodarjenja v industrijski proizvodnji, s problemi pravilne, znanstveno utemeljene organizacije dela, z vzgojnimi vprašanji kadrov v gospodarstvu in s problemi zdravstvene in tehnične zaštite pri delu.

5. številka časopisa prinaša naslednje članke: Franjo Aleš »Višjo produktivnost z ustrežno organizacijo dela«, ing. Ervin Perne »Delavec in časovne študije«, prof. Ivan Bertonec »O metodi praktične izobrazbe vodilnega kadra v proizvodnji«, ing. S. Pirce »Kdaj lestev, kdaj stopnice?«, ing. Ludvik Kavc »Dvigalo naj ne bo giljotina v gradbeništvu«. Navodila za registracijo osebnih zaščitnih sredstev in varnostnih naprav ter registracijo proizvajalcev in prodajalcev teh sredstev, ing. Boris Gostiša: »Prirodni brusi in umetni brusilni kolotici.«

Na časopis še posebej opozarjamo vsa industrijska podjetja, gospodarske organizacije in strokovnjake.



Prizor iz »Martina Kačurja« Ivana Cankarja v izvedbi dramske skupine mladinskega kulturnega društva »Stefan Cvetko« v M. Soboti. Uprizoritev je bila letos, aprila meseca.

Davi sem zelo vztrajno poganjal kolo proti Beltincem. Od Murske Sobotice proti Beltincem je le ravninski pejzaž, toda v Beltincih je bilo nedavno še lepše kolesarsko tihotitje. To pa ne gre brez razlage. V Beltincih je bil pred leti velik kolesarski klub. Bil je to pravzaprav edini kolesarski klub v Prekmurju. Zato so beltinski kolesarji tudi sloveli še čez Muro. Letos pa so bile najavljene v Beltincih kolesarske dirke. Toda kolesarske dirke so se spremenile v kolesarsko tihotitje. Na start so prišli namreč le trije kolesarji: dva iz Murske Sobotice, eden pa iz Beltincev. Takšen je finiš kolesarstva v Prekmurju.

Tudi s folkloro je bilo podobno. Bilo! Pretekli čas moram poudariti. Kmalu po osvoboditvi je veljala folklorna skupina za eno izmed najboljših v Sloveniji. Mnogi trdijo, da je bila ta skupina pravzaprav sploh najboljša. Prekmurški plesalci z Markoskega so zasloveli s svojim »Markoske« in ostalimi izrazito prekmurškimi plesi. Bili so zelo goreči in so si sami kupili narodne noše... Bilo je to mnogo obetajoče. Potem so uspeli in zasloveli in bili deležni tudi podpore. S časom pa so se na tihem razšli in prav na tihem krožijo govorice, da so tiste folklorne kostume razrezali in kdo ve kaj še. Pravzaprav pa mi povsem tako. Nekaj oblek je našla mladina in ustvarila mladinsko folklorno skupino.

Mladinska folklor, mladinska soba v združenem domu, mladinski sestanki, mladinske diskusije o gospodarskih problemih in mladinski šport v Beltincih. Mladinski aktiv, tako se zdi, rešuje dobro ime Beltincev. To je namreč najboljši mladinski aktiv v Pomurju. Za svoje delo je že tudi dobil številna priznanja. Bil je celo en najboljših kmečkih mladinskih aktivov v Sloveniji. Mladino pa še posebej veseli šport.

dnevi pa pripravijo še mladinski ples...

In še nekaj pripravljajo mladina: vsakoletno srečanje študentov in dijakov iz Pomurja. Okrog dvesto mladih ljudi se znajde v Beltincih ob teh srečanjih. Tudi letošnje leto ni bilo izjema.

Vse kaže, da bo mladina vedno bolj odločno v Beltincih. »Na mladih svet stoji,

SPORED SVEČANOSTI

ob odkritju spominske plošče Dr. AVGUSTU PAVLU

Kakor smo že poročali, bo 23. septembra Klub kulturnih delavcev v M. Soboti odkril spominsko ploščo akademiku dr. Avgustu Pavlu na Cankovi, njegovem rojstnem kraju. Odkritje plošče bo ob 11. uri. Ob tej priložnosti bo o življenju in delu dr. Avgusta Pavla govoril publicist Franc Šebjanič. Temu bo sledila recitacija Pavlove pesmi »Kdo bo premeril to brezmejno bolečino...?«, nakar bo predstavnik Kluba predal spominsko ploščo v oskrbo Občinskemu ljudskemu odboru Cankova.

Odkritja plošče se bodo udeležili kulturni delavci Pomurja, iz ostale Slovenije ter drugih republik. Klub je povabil tudi predstavnika kulturnih delavcev iz Szombathelyja ter Pavlove sorodnike.

Za avtobusni promet je preskrbljeno in sicer bo vozil avtobus iz Murske Sobotice z avtobusne postaje in s Cankove.

Kratke kulturne novice

Slovenska gledališča se že intenzivno pripravljajo na novo sezono. Nekatera so že celo odprla svoje Talijane hrame in dajejo predstave iz prejšnje sezone. V glavnem pa bo pričela gledališka hiša dihati v oktobru. Za ta mesec napovedujejo celo po več premier. Letošnji gledališki repertoar skoraj vseh gledališč ima viden poudarek v proslavi 200-letnice Linhartovega rojstva. Ob tej priložnosti bodo uprizorili obe Linhartovi deli, »Zupanova Mica« in »Veseli dan ali »Matiček se ženi«. Obenem pa bodo v tem mesecu (decembru) na sporedu domača dela. Zanimivo je to, da skoraj nobeno gledališče v Sloveniji ne napoveduje kakšne slovenske novitete, čeprav imajo vsa mesto »rezervirano« zanj. Izjema je mariborsko gledališče, ki napoveduje izvirno dramo dr. Bratka Krefta »Apokaliptični jezdec«, toda še to s pristavkom, če bo avtor poslal rokopis. Prva letošnja predstava v Ljubljanski Drami so »Cankarjevi« Hlapci.

V LR Kitajsko bosta kot gosta kitajskih književnikov odpotovala jugoslovanskega književnika dr. Ivo Andrić ter Josip Vidmar.

V našo državo so te dni prišli na obisk nekateri sovjetski književniki, ki bodo gostje Zveze književnikov Jugoslavije. Med njimi kot pisatelj Leonid Leonov, pesnik Petrus Brovka, Boris Lavrenjev in Aleksander Gončar. V Jugoslaviji bodo ostali tri tedne in bodo v tem času obiskali srbske, hrvatske, slovenske, bosanske in makedonske književnike.

»SLOVENSČINA« SOBOSKEGA KINOPODJETJA

Ze enkrat smo v našem listu opozorili na hrvatizme, ki jih soboško kino podjetje uporablja pri naslovih filmov. Zdi se, da naše opozorilo takrat ni zaleгло. Trenutno namreč vrtijo jugoslovanski film »Potraga«, ki je našel pri soboškem kinopodjetju kongenialni slovenski prevod »Iztraga«. Ali je res to tako težko prevesti v »Zasledovanje«?

tako pravijo stari ljudje. To je modrost, toda odraslim nič kaj preveč ne ugaja. Mladih ljudi pač nihče preveč resno ne jemlje, dokler jih dejanja mladih ne privedejo do tega. Tokrat imajo mladi iz Beltincev izredno priložnost za to, da povzamejo pobudo



Beltinci —
občina
o Pomurju

dnevi pa pripravijo še mladinski ples...

tam, kjer so vsi drugi odpovedali. Gre namreč za elektriko. V Beltincih je ta problem manj pereč, toda zato v Lipovcih in Bratonicih tem močnejše posega v življenje. Pravilo so mi, da pride v ti dve vasi komaj toliko elektrike, da se žarnice prižgejo. Po nekod pa je celo tako, da je najboljše ob električni luči prižgati še petrolejko. To je morda pretirano, toda v veliki meri je res-

SVETOVLJAN V DVOGOVORU

— Veste, tovariš, jaz sem za kulturo, za gledališče, za glasbo, pa za knjige. Oh, knjige so moja bolezen.

— Res? Ali mnogo berete?

— Hm! Veste, pravzaprav sem mnogo bral.

— In zdaj? Kaj zdaj berete?

— Oh, trenutno ne berem ničesar. Se pravi, ne trenutno, ampak sploh že dolgo nisem ničesar bral.

— Kako to?

— Veste, vse kar je prednega, tako rekoč svetovljanskega, sem že prebral. To, kar zdaj izhaja, ni vredno počenega groša.

— Ne? Meni pa se zdi, da vendar očasih kaj...

— Ne bodite smešni! Tu in tam sicer še izide kak boljši prevod. Tako, iz sveta. Ampak, to, naše! Pah!

— Dobro, recimo knjige vam niso všeč. Kaj pa revije?

— Kakšne revije?

— No, te, naše. Jih kaj berete?

denarja, da bi ga na cesto metal!

— Toda, vi ste vendar za kulturo, kajne?

— Že, že...

— In kulturo je treba podpirati?

— Že, že, dragi tovariš, toda ne take, lokalne kulture, kulture, ki se plazi po tleh, in ne samo po tleh, temveč celo ob vodi... »ob Muri«. Moja kultura leta v višinah, nad oblaki ali pa vsaj tik pod njimi...

— In če prične deževati?

— Ne norčujte se! To je moje stališče in če je to komu prav ali ne!

— Da, saj res! Ali še kdo drugi deli z vami isto mnenje?

— Vidite, saj to je tisto! Nisem namreč sam. Z mano je precejšnje število drugih kulturnih in prosvetnih delavcev, potem profesorjev, zdravnikov, inženirjev, učiteljev pa imam tako rekoč absolutno na svoji strani. Pa da ne boste mislili, da mi nismo za kulturo...

— Nikakor ne!

...samo za lokalno kulturo nismo. Nimamo nič proti, če jo podpira država, ampak mi... mi smo za ono večjo, svetovno kulturo.

— A takol!

— Da. Mi ne moremo trošiti denarja od plače in honorarjev za tako kulturo!

— Seveda ne! Revija stane težkih tri sto dinarjev letno.

— Tako je. Življenje pa ni lahko. Recimo, pogledajte: pride čas, ko si moraš sezidati hišo. To niso mačje solze. Hiša stane. Hiša ni revija. To enostavno ne gre.

— Ampak, tri sto din?

— Je tri sto din!

— In kaj mislite? Je revija potemtakem sploh potrebna, če je niti vi, kulturni in javni delavci ne naročate?

— Seveda je potrebna! Saj imamo še dovolj neukega ljudstva, to naj bere in naj tudi plača. Ampak za nas, svetovljane... Ne, prepričan sem, da za nas ni potrebna.

— In če bo revija izhajala še naprej?

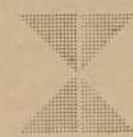
— Kar naj. Mi ostanemo ob strani. Naj se vidi razlika, kdo so oni in kdo smo mi!

— Jaz sem tudi za to. Naj ostane ta razlika vidna! Bomo vsaj v prihodnje videli, na koga se lahko obrnemo in na koga ne! Zdravo!

(Svetovljan pokaže nekoliko dolg obraz, ki se pozneje spremeni v zamišljenega. Zatem se zdrzne, pogleda naglo okoli sebe in se izgubi v stransko ulico.)

France SILO

Op. pis.: Da se pisec izogne vsakršnemu poznejšemu natolekanju in negotovanju objavlja, da je zgodba izmišljena in podobnost z g. l. sl. slučajna, zlasti še s katero koli živečo osebo v Pomurju ali celo v M. Soboti.



Na broi



Vsi čakajo: dva predsednika, en direktor in prebivalci dveh vasi

Aktivno sodelujejo v novem, pred kratkim ustanovljenem strelskem društvu, imajo pa tudi dobre nogometne, nekaj izrazitih odbojkarjev, hočejo pa urediti še košarkarsko igrišče in tako ustreči beltinskim dekletom. No ob nedeljah in podobnih prostih

nica. V Lipovcih in Bratonicih je »napetost« včasih tudi za 40 voltov manjša od normalne, 220 V. To bi se dalo spremeniti, če bi bil izvršen prekop iz dosedanjega daljnovega visoke napetosti, ki je speljal iz Ljutomerja v Sobotno na daljnovod Sobotna — Gaberje. Vmes je nova transformatorska postaja, ki že dve leti stoji na prostem brez koristi. Ta transformatorska postaja med Lipovci in Bratonic bi problem rešila. Toda o tem problemu odločajo kar trije: občina beltinci, občina Lendava in kot zadnji Elektropodjetje Maribor, obrat Murska Sobotna. Obstoji neka pogodba, ki določa odškodnino za vsak priklop. O tej odškodnini pa zopet odločata predsednika občine Beltinci in Lendava. Beltinski predsednik občine nima nič proti priklopu, lendavski pa ne dovoli priklopa brez odškodnine.

Ali ni to snov za zbor volivcev? Pa če nikjer drugje resno ne spregovore o tem, pa je tu mladina. Saj ta spor ni nikakšen civilni spor, ko gre vendar za napredek elektrifikacije Prekmurja. Poleg vsega tega pa priklop nikomur ne more škoditi, tudi občini Lendava ne, čeprav se ta čuti prizadeto.

Tako so mi o tem pripovedovali v Beltincih in v Soboti. Na podjetju v Soboti pa so mi še povedali, da bi že lahko izvršili priklop, ker imajo vsa potrebna sredstva na razpolago, toda čakajo, ker drugega izhoda ni. Čakajo pa žal tudi v Beltincih. Predsednik občine mi je rekel, da čakajo pobude iz Lendave, ker so oni enkrat že dali pobudo, pa brez uspeha. Čakajo pa tudi prebivalci Lipovci in Bratonec na do-

bro električno luč.

Zanimivo bi bilo vedeti, kako dolgo bodo čakala še sredstva, namenjena za izvedbo priklopa?

In ko sem poganjal kolo nazaj v Sobotno iz Beltincev, sem premišljeval o tem, kaj vse bom zvedel v Beltincih prihodnjic. Nekaj skoraj že vem: da so medtem imeli avtomoto šolo in izpite. O tem namreč imajo pogajanja z nekom v Ljubljani. Kdo je kriv, da se tega dela ni lotilo Avtomoto društvo iz Murske Sobotice ali kakorkoli že ljudska tehnika Pomurja, mi ni kdo ve kako jasno... Najbrž bom zvedel tudi kaj več o tem, kakaj ne dobijo delavci Gradišča redno zaslužene plače. Nekdo mi je že omenil, da zaradi tega, ker naročena dela niso pravočasno plačana. Samo mlin dolguje okrog 400 tisoč din. Ko je naročilo bilo že izvršeno, so baje opazili, da nimajo denarja... Pa je bilo že prepozno. Kaže pa, da tudi beltinska občina resno misli na stanovanjski problem. Spomladi bodo menda že začeli zidati šeststanovanjski blok. To in še marsikaj... Zdržni dom pa še vedno nima obleke in poslovalnica kmetijske zdruge še vedno ni v prostorih združnega doma, ki so bili prav zato začeti, pa nedograjeni.

Se mnogo je problemov, o katerih še ni rečena končna beseda. Seveda je vmes denar. Sredstva je treba najprej zbrati. Morda pa bi bilo le prav tudi odločiti karoli še v prid združnemu domu. Kulturno življenje Beltincev ni tako neznanstveno, da ne bi rabili lepo urejenega združnega doma. Pa ob tem ne gre le za Beltince. Iz vseh sosednjih krajev prihajajo vsako leto igralne skupine gostovat. Celo iz Radgone so prišli enkrat. In še več bi jih lahko bilo, toda...

Da, to je zaenkrat vse.

Viktor Sirec

Od svežega sadja tudi k zaželenim finalnim izdelkom!

Strožji kriterij v zvezi s kakovostjo pri prevzemanju sadja. — Tudi od skladiščenja je dosti odvisno. — Pomanjkanje embalaže. — Na Kapeli že sami izdelujejo zaboje. — Precej močna konkurenca na tržišču. — Ponudba je velika, a sadje ostaja, ker ni moči prodati vsega. — Pomurje naj bi dobilo vsaj dvojne večjih skladišč s hladilnimi napravami in predelovalno industrijo, ki bi absorbirala tudi tisto sadje, ki predstavlja sedaj pasivno postavko za kmetijstvo.

V Pomurju odkupujejo letos sadje po kakovosti, kar je prav gotovo koristen ukrep, ki bo spodbujal sadjarje k še intenzivnejšemu škropljenju in negovanju sadnega drevoja. Kakovostno sadje ima tudi boljše ceno. Namizno sadje plačujejo od 14 do 15, gospodarsko od 15 do 16, a industrijsko sadje od 6 do 9 din po kilogramu. Prvorazredno namizno sadje je v glavnem namenjeno za izvoz, gospodarsko pa za domačo potrošnjo.

Plačevanje sadja po kakovosti ima velike prednosti: prvič — zadovoljivo stimulira trud sadjarja in ga vspodbuja k intenzivnemu sadjarstvu in — drugič — zagotavlja potrošnikom kakovostno sadje po dostopni ceni.

Nič čudnega ni torej, če pravijo dobri sadjarji, da se je odkup začel pravzaprav še spomladi s čiščenjem in škropljenjem drevec, gnojenjem v sadovnjakih in uveljavljanjem drugih agrotehničnih ukrepov.

Letošnji tečaj za prevzemalce sadja je obrodil dobre uspehe. Skrbno obiranje, odbiranje in sortiranje sadja po kakovosti, strožji kriterij pri prevzemanju, bolj strokovno in skrbnejše ravnanje z njim na poti od pridelovalca do potrošnika — vse to so posli, ki se vse bolj uveljavljajo tudi v pomurskih zadrugah.

Letošnji odkup sadja kaže, da so se na posebnem tečaju posredovani koristni napotki dobro prijeli vsaj nekaterih prevzemalcev, ki so po svoje pripomogli k temu, da so nekatere kmetijske zadruge že stopile na novo pot pri odkupovanju sadja in poljskih pridelkov. V apaski zadrugi imajo dobro sortirano sadje shranjeno v urejenem skladišču. V Spodnji Ščavnici sicer nimajo skladišča, imajo pa zelo lepo in skrbno sortirano sadje. Pri odkupu sadja so podjetni tudi pri Gradu, v Mačkoveh, Radgoni in še v nekaterih zadrugah. Posamezne zadruge pa še vedno prevzemajo sadje po starem in ga tudi malomarno skladiščijo. V Serdici, Rogoševcih in Pertoci imajo jabolka nametana v zbiralnicah od enega metra visoko; možnosti za gnitje plodov in velik kolo je več kot dovolj v takih velikih kupih sadja. Nič boljše ni pri Negovi in v Krasčih.

Embalaža je problem št. 1 pri odkupu sadja. Podjetne kmetijske zadruge se ga bodo znale same iznebiti. Izdelovanje zabojev ni nobena umetnost. Potrebno bo le bolj izkoristiti zimski čas in lesne odpadke. Prevelika obrestna mera za kredit, ki je namenjen za embalažo.

Zabojev za sadje očito primanjkuje, kar je tudi eden izmed vzrokov, da sadje ne prirodo do potrošnika vedno neposredovano. Zadruge bi si lahko tudi same pomagale iz zadrage. Saj je pozimi dovolj časa in tudi lesnih odpadkov ne manjka! Na Kapeli so se tega posla že lotili in se je dobro obnesel. Dva delavca napravila v enem dnevu tudi do 50 zabojev. Eden za boj jih velja okrog sto dinarjev, kar je lep prihranek, če upoštevamo, da mora Trg. podjetje »Agromerkur« plačati zanj domala dvakrat večjo vsoto. Precej nerazumljiva je tudi zadeva s krediti. Prevelika obrestna mera (7,5 do 8 %) onemogoča trgovskim podjetjem, da bi si omislila dovolj embalaže. Soboški »Agromerkur« je ima za okrog 10 milijonov din, obresti za najeti kredit pa znesejo letno do 800.000 din. To je precejšen plus k stroškom in podražitvi sadja (samo na uho: zaradi embalaže je sadje dražje za okrog 2 din). Zadevo bi v korist sadne trgovine in potrošnikov bilo potrebno urediti tako, da bi dodeljevali za embalažo brezobrestni kredit ali pa kredit z minimalno obrestno mero.

Z odkupom sadja se v Pomurju ukvarja več trgovskih podjetij. Sadje pošiljajo večinoma v Bosno in Dalmacijo. Tu in tam

MORDA ŠE NE VEŠ...

...da je apnenje zemlje v Pomurju več kot samo potreben agrotehnični ukrep, s katerim lahko dokaj povečamo hektarske donose, prav posebno na travnikih, ki zaradi kislosti ne dajejo dovolj dobre krme.

...da dodajamo zemlji apno v prahu ali s saturacijskim muljem. Lahko istočasno, ko trosimo umetna gnojila.

...da lahko saturacijski mulj ali umetni prah naročite pri svoji kmetijski zadrugi.

...da kmetijska zadruga dobi povrnjene prevozne stroške — od železniške postaje do sedeža zadruge — od Sklada za pospeševanje kmetijstva pri OLO M. Sobota. Prevoz plačujejo za prevozniki vsak tonski kilometer.

...da boš storil uslugo sebi in skupnosti, če boš pridno apnil svojo zemljo, ki ti bo ves trud tudi bogato poplačala.

pride tudi do zastoja na tržišču, predvsem zaradi neenotnega kriterija pri prevzemanju sadja.

Združno podjetje iz Varaždina, ki ima svojo poslovalnico tudi v M. Soboti, je pri prevzemanju sadja uveljavilo drugačen kriterij kot domači vrtniki; sadje je plačevalo »popreke«, samo da je imel plod najmanj 4 cm premera (kriterij »Agromerkurja«: najmanj 5 cm), kar je premamilo nekatere sadjarje, da so prodali podjetju tudi sadje, za katerega bi sprito dobre kakovosti lahko dobili več. Take skrajnosti, ki niso prav nič koristne, so večinoma rezultat nevednosti, saj se v resnici ni potrebno bati, da kakovostno sadje ne bi našlo dobrega odjemalca.

Prav tako se tudi ne bi smelo pripetiti, da omenjeno podjetje kupuje »mačka v



Kmalu bodo pripravljene sodi sprejeli vase žlahtno tekočino

zaključ. Pred dnevi je nakladalo v Mačkoveh vagon s sadjem pozno zvečer. Sortiranje sadja v temi je pač nemogoče, a končno pa tudi ni vseeno, kakšno sadje posredujemo potrošnikom.

Tu in tam skačejo prevzemalci sadja tudi »čez plot«. V okoliših petrovske zadruge je dražje nakupoval jabolka neki C. G., v Ratkovec je prišel sv. zelje L. iz Andrejeve itd. Prizadete zadruge se s tako neloyalno konkurenco ne morejo strinjati in jo odklanjajo.

Zadruge zelo različno plačujejo prevzemalce sadja; ene so jih zaposlile kot redne nameščence s pripadajočo osnovno mesečno plačo in dodatkom, ki se giblje po zabeleženem učinku (Apače, Slagovci, Radgona, Radenci itd.), druge pa jim priznavajo provizijo za vsak kg odkupljenega sadja (navadno pol dinarja). Prvi način nagrajevanja je brez dvoma boljši, pravičnejši in ugodnejši za zadruge, zato ga tudi priporočamo. V nasprotju z našimi zakonskimi predpisi pa je to, da posamezni prevzemalci sadja poslujejo na terenu z gotovino, čeprav je denarno poslovanje zaupno izključno finančnemu uslužbencu zadruge. Najboljše imajo urejeno denarno poslovanje v Bučkoveh: nakupovalci samo prevzemajo blago in ga vskladiščijo, izkupiček pa dobijo prodajalci na roko pri združnem blagajniku.

Pritisk sadja na tržišče je tolikšen, da niti ne morejo vnovčiti vsega pridelka, čeprav si prizadevajo, da bi pridobili nove odjemalce. Okrog 600 ton sadja so poslali iz Prekmurja, 500 ton pa ga je še na zalogi. Rano sadje ne gre tako dobro v denar kot zimsko — zaradi kratke uporabnostne dobe. Edina rešitev: večja skladišča s sodobnimi hladilnimi napravami in predelovalna industrija.

Pri soboškem »Agromerkuru« neprestano pojo telefoni. Kupite sadje, kupite, pridite po njega! Vsega sadja pa naše tržišče ne more nenehno absorbirati, zlasti še ranega, katerega kupijo odjemalci samo toliko, kolikor ga lahko čimprej vnovčijo na preji. Po približnih računih je od 1. do 15. septembra ostalo v Prekmurju neprodanega okrog 500 ton ranega sadja, kar je prav gotovo neprijeten izpad v narodnem dohodku (okrog 5 milijonov din) in pasivna postavka za naše sadjarstvo, čeprav se trudijo, da bi osvojili nova tržišča v Bosni in Dalmaciji. Na slovenski trg gre namreč bolj malo pomurskega sadja. Trije vagoni sadja v Rogoševcih, sadje v Pertoci in... — dežujejo poročila in predstavljajo svojevrstne SOS za komercialno službo. Saj gre naposled za zelo potreben denar!

Gordijskega voza pa ne bo mogoča presekati še tako elastična komercialna služba, če ne bomo pogledali problema pri samem temelju: Pomurje bi moralo čimprej dobiti vsaj dvojne večjih skladišč za sadje in druge poljske pridelke (eno v M. Soboti za gorički, eno pa v Radencih za štajerski predel), v katerih bi lahko zanesljivo shranili sadje vse dotlej, dokler ga ne bi lahko ugodno vnovčili. Samo en klasičen primer: soboški »Agromer-

kur« mora natolčena jajca spreminiti v tekočino in jo potem najhitreje poslati v mariborsko hladilnico, kajti v vročem poletju se jajca kaj naglo pokvari. Zaradi dragega prevoza se jajca, razumljivo, znatno podražijo.

Letos je dobra letina sliv. Na drevo bo prišlo povprečno 30 kg pridelka. Slive odkupujejo po 30 din za kg, kar je prav ugodna cena. Kaže, da letos žganje ne bo dobilo prave tradicionalne domovine niti na Goričkem, še manj pa bi je, če bi lahko slive doma predelali ali pa konzervirali.

Naši pokrajini je potrebna predelovalna industrija. Surovinsko zaledje zanj je dovolj veliko, a investicijska sredstva, ki bi jih izdali v ta namen, bi se hitro vračala neposredno ali pa posredno s povečanim narodnim dohodkom. Solidni začetki so že tu: pulpni postaji v M. Soboti in Ljutomeru, ki ju lastnik »Celeasad« prodaja prav zdaj v sezoni (ni malo čudno?), letos od-



Kmalu bodo pripravljene sodi sprejeli vase žlahtno tekočino

prto središče »Agromerkurja« za konzerviranje sadja itd. Toda ti začetki so skromni, preskromni. V M. Soboti je zaposlenih 55 žensk, toliko pa jih nameravajo še zaposliti; sedaj odstranjujejo iz sliv koščice, pozneje pa bodo pripravljale jabolka za konzerviranje... Tako pripravljeno sadje bodo tudi izvažali. Delavke pa morajo opravljati svoj posel na prostem in so izpostavljene tudi vsem vremenskim nevednostim. Če obstoječe predelovalne obrate bi bilo potrebno modernizirati, jih opremiti s sodobnimi napravami in usposobiti, da bi lahko predelali v finalne izdelke (marmelada, sokovi, konzervirano sadje in paradižniki itd.) vse tisto sadje, ki ga sicer ni moči plasirati na tržišče in predstavlja sedaj pasivno postavko za kmetijstvo. Odjemalce za tako blago je mogoče najti tudi v inozemstvu.

Kmetijske zadruge pa se bodo morale tudi same bolj zavzemati za



Tudi v jeseni je treba posipati umetno gnojilo po poljih

gradnjo sadnih sušilnic in ureditev primernih skladišč v svojih okoliših. Električna sadna sušilnica, ki jo gradijo v elektrifikacijskem središču pri Vidnu ob Ščavnici, bo prav gotovo prinesla marsikaj novega in koristnega, kar bomo lahko s pridom uporabili tudi v drugih krajih. Končno pa je suho sadje vse pre malo upoštevana postavka v prehrani pomurskega prebivalstva, čeprav je dobro znana njegova hranilna in zdravilna vrednost.

S. K.

POKAZITE »POMURSKI VESTNIK« SOSEDOM, ZNANECOM IN SORODNIKOM — PRIPOROČAJTE SVOJ DOMAČI LIST — DA GA BODO BRALI V SLEHERNI POMURSKI DRUŽINI

KMETOVALCI!

Za jesensko setev uporabljajte samo priznano semensko blago. Pri vaši kmetijski zadrugi ali pa v naši trgovini (M. Sobota, Titova cesta) dobite:

semensko pšenico »Bankuti«

semensko pšenico »Beltinka 831«

semensko rž »Dreger«

Po želji predložimo kupcu potrdilo Kmetijskega inštituta v Ljubljani o kakovosti kupljenega semenskega blaga.

„AGROMERKUR“, M. Sobota

Graški zadržniki so se temeljito pomenili

Na občnem zboru Kmetijske zadruge pri Gradu — bil je 26. avgusta, a drugič sklican — so razpravljali o združnem gospodarstvu v prvem polletju. Iz poročil je bilo razvidno, da je zadruga zabeležila poslovni primanjkljaj v znesku 690 tisoč din, kar je precejšnja vsota. Primanjkljaj je nastal pri kamionu TAM, v upravi kina in trgovini.

Kamion je bil predolgo časa v popravilu, zaradi tega pa niso imeli od njega skoraj nobenih dohodkov. Stroške za popravilo pa je zadruga morala plačati. V kinu je izguba skorajda neizbežna, ker so stroški večji od dohodkov, vendar pa je 100 tisoč din po mišljenju združnikov daleč prevelika vsota. V trgovini pa je nastala izguba predvsem zaradi prevelikega števila poslovalnic in zaposlenih uslužbencev. Zadruga ima bolj šibko gospodarsko zaledje, a kupna moč združnikov ni posebno velika.

Razprava je bila živahna in ni minila brez upravičene kritike. Slabost je bila predvsem v tem, ker združni uslužbenci niso dosledno uresničevali sklepov upravnega odbora. Ze površnem opazovalcu pa je takoj jasno, da bi zadruga pri Gradu morala imeti kmetijskega strokovnjaka, ki bi usmerjal vso njeno poslovanje, še posebno na področju kmetijstva.

Upravni in nadzorni odbor sta imela pri svojem delovanju nemalo težav. Med člani NO je bil tudi Adam Hajdič iz Vidonec, ki se ni prav nič zanimal za delovanje zadruge in je nekajkrat celo zapustil seje. Večkrat je trmasto vztrajal pri svojih enostranskih in neutemeljenih predlogih.

Križevski čebelarji pravijo:

Letos pridelek medu boljši kot lani

Križevski čebelarji trdijo, da je letošnji pridelek medu nekoliko boljši kot lani. Repica in češnja sta dali okrog 12,5 kg medu na panj, bera cvetličnega medu — to je predvsem akacija — pa znaša 14,5 kg, tako da znaša splošni pridelok skupaj 27 kilogramov na panj.

Tudi ajdina paša je bila nekoliko boljša od lanske. Donos ajdinega medu znaša okrog 7 kg, kar pa je seveda še vedno malenkost v primerjavi z nekaterimi srednje dobrimi letinami.

Pasišča so bila letos še kar dobro razdeljena. Spomladi so pripekljali v križevski okoliš okrog 150 panjev iz Ruš, v jeseni pa je gostovalo 250 tujih panjev. Tudi križev-

ljenih predlogih. Na zboru so ga člani izključili iz nadzornega odbora in na njegovo mesto izvolili drugega zadržnika.

Bilo je podanih precej koristnih predlogov, ki jih bo potrebno uresničiti, kajti le tako bo zadruga lahko res napredovala do prihodnjega občnega zbora. Med dobrim semenom pa je bilo tudi nekaj plevela. Tako je Sukič iz Vidonec predlagal, naj bi zadruga zaposlila samo domače ljudi, da ne bi več »hranili tujcev«. Taki izpadi so pač vredni javne kritike! Najvažnejša predloga pa sta bila: zmanjšati število poslovalnic in uslužbencev v njih ter ustrezno podražiti prevozne storitve zadržnega kamiona.

I. K.



Zapoznili kosce

ski čebelarji so imeli 150 panjev v Rušah, toda kostanj in hoja sta letos zelo slabo medila. Povprečni donos hojinega medu znaša samo 1 kg na panj.

Križevskim čebelarjem je letos uspelo skoraj popolnoma zatreti nosomavost. To bolezen bi zatrli popolnoma, če bi se vsi čebelarji posluževali določenih zdravil.

Kljub boljši letini bo treba tudi letos dati čebelarjem čez zimo nekaj sladkorja.

-jm

Ne samo sredstva

(Nadaljevanje z 2. strani)

vatnih obrtnikov. Po končani učni dobi ostane večina izučenih ljudi trenutno brez dela, ker imajo privatni obrtniki rajši več vajencev kot pomočnikov. Nekaterim se posreči najti potem zaposlitev o podjetju, še več pa jih prične šušmariti. Zato je nujno, če hočemo, da bomo imeli tudi v obrtništvu čiste račune, da naša podjetja izučijo čim več mladih ljudi, ki bodo imeli v podjetju po končani učni dobi več žiljenjskih možnosti kot pri privatnem obrtniku.

Končno je treba omeniti še primer murskosoboškega Kamnosečstva in kleparskega podjetja. Nekateri stvari o teh dveh podjetjih spravljajo našo obrt na kaj slab glas. Na račun družbe ustvarjati privatno delavnico, kakor se je to dogodilo v teh podjetjih, je brez dvoma še bolj nesocialistično kot pa šušmarstvo.

To so nekatere stvari v našem obrtništvu, ki jih je mogoče urediti brez sredstev, kajti tu gre samo za pravilne, socialistične odnose, ki morajo priti do popolne veljave, če hočemo, da bo naša obrt taka kot si jo želimo. Privatni obrtniki ne bodo s tem, da odpovedujejo obrt, prav nič uspeli, občinski ljudski odbori, ki predpisujejo papsalne dajatve posameznim obrtnikom, bodo morali v prihodnosti presoditi vsak primer res objektivno, da bodo dajatve obrtnikov realno določene. Tako ne bomo istočasno nečesa gradili in rušili, lažji pa bo tudi boj šušmarstvu in še nekaterim pojavom, ki kalijo pravične odnose v našem obrtništvu.

DAVEK NA PLAČE

Nekateri kolektivni že razpravljajo o novem zakonskem osnutku, ki predvideva davek na plače. Še več kot na sestankih kolektivov pa govorijo nekateri ljudje o daru na plače tako v javnih lokalih kot ob srečanjih na cesti. Nekateri podrobno ste razmotirajo pa so pokazale, da si razlagajo posamezniki ta davek popolnoma napačno. Trdijo namreč, da bo davek na plače nova obveznost gospodarskih organizacij in ustanov, ne da bi se pri tem spremenila struktura ostalih obveznosti podjetij in ustanov do skupnosti. Se pravi, da bo davek na plače obremenjeval plačne sklade neposredno. To pa ni tako.

Novi zakonski osnutek predvideva uvedbo davka na plače, ki izvi-

rajo iz rednega delovnega razmerja tako v gospodarskih organizacijah kakor v državnih ustanovah in družbenih organizacijah. Obdavčeni bodo tudi redni honorarji, pokojnine in invalidnine.

Po posebni lestvici, ki jo predvideva novi zakon, naj bi bili zaslužki do 7000 neobdavčeni, zaslužki od 7000 do 50.000 pa bi bili obdavčeni z 20 odstotki. Za zaslužke od 50.000 do 100.000 dinarjev bi bil predpisan davek z zneskom 8600 dinarjev, k temu pa še 40% zneska, ki je prekoraj 50.000.

Z uvedbo tega davka na plače pa bi bil ukinjen prispevek občini iz dobička gospodarskih organizacij. Občine in okraj bodo po teh določilih financirale svoje izdatke le iz davka na plače. V podjetjih samih bo davek na plače dal realnejši prikaz stroškov dela, ki so zastopani v ceni proizvodov.

Novi način obdavčenja torej ne bremeni plačnih skladov, vendar so pokazali nekateri predlogi, da tak način obdavčenja ne bi bil primeren za občine, ki imajo na svojem območju podjetja z nizkim povprečnim zaslužkom. Najbolj izrazit primer je opekarništvu in gradbeništvu. Da bi se izognili temu nesporazumu, je predlagala Trgovinska zbornica LRS, naj bi obdavčili tudi zaslužke do 7 tisoč dinarjev, toda z nižjim odstotkom.

Vzoren šolski upravitelj odhaja

Te dni je odšel iz Križevcev v Prekmurju šolski upravitelj tov. Janez Meglič na novo službeno mesto v okolico Zalc. V Križevcih je služboval štiri leta in mnogo storil za napredek kraja; bil je vzgleden vzgojitelj in odličen organizator.

V kratki dobi svojega službovanja v Križevcih je aktivno deloval v množičnih organizacijah, ustanovil Društvo prijateljev mladine in bil prvi mentor v TVD Partizan. Množične organizacije so pod njegovim vodstvom beležile prave lepe uspehe.

Spridlo dobrega značaja je bil tov. Meglič zelo priljubljen pri ljudstvu in mladini ter bo za njim ostala velika praznina, ki jo bomo težko izpolnili.

Z odhajajočim tov. Megličem pa izgubljamo tudi uredništvo Pomurskega vestnika svojega zvestega prijatelja in sodelavca, ki mu je pridno pomagal polniti stolpe lista z vestmi iz tega pomurskega kota.

Tovarišu Megliču želimo mnogo uspehov in zadovoljstva na novem službenem mestu.

Predstavniki množičnih organizacij in društva Križevci — Uredništvo Pomurskega vestnika

SOBOŠKA KRONIKA

Poroke, rojstva in smrti od 1. do 8. sept. 1956.

Poročili so se: Zoran Klemenčič, uslužbenec in Irma Jarni, gospodinja, oba iz M. Sobote ter Karel Braunsperger, soboslikar in Avguštna Rigač, delavka, oba iz M. Sobote.

Rodile so: Mimi Borovšak — Suler, dečka; Elizabeta Petek iz Gornjega Kocjana, deklico; Kristina Madjar iz Ropoče, dečka; Irena Bezec iz Dobrovnika, deklico; Etelka Bari iz Križevcev, dečka; Anica Ajlec iz Selišča pri Vidmu, deklico; Ema Riturper iz Kupšince, deklico; Marija Molnar iz Renkovec, dečka; Marija Kodila iz M. Sobote, dečka; Milica Baltauf iz Slatine Radenci, dečka; Zvonka Sovič s Cvena, deklico; Marjeta Sovič iz Kupšince, deklico; Malvina Zorke iz M. Sobote, dečka Rodile so v soboški porodnišnici.

Doma sta rodili: Rozalija Maučec iz Bakovec, deklico; Terezija Lutar iz M. Sobote, deklico.

Umrli so: Janez Taljan, plesarski pomočnik iz M. Sobote, star 29 let; Marija Prelog iz Grab pri Ljutomeru, stara 58 let in Františka Benko iz Bakovec, stara 57 let.

NESREČE IN NEZGODE

Pod voz je padel 48-letni Leopold Slemmer iz Vidonec, ko so se splašale krave. Kolo mu je zlomilo desno nogo pod kolenom.

Krava je z rogom prebodla stopalo desne noge 25-letni Olgi Kovačič iz Stanetinec in ji prizadejala hudo rano.

Zavora na kolesu je odpovedala, ko se je peljala s Kapele proti Radencem 26-letna Marija Muhič iz Veržaja. Pri padcu si je zlomila levo ključnico.

Rofaj slamoreznice je predrl levo nogo pod kolenom 5-letnemu Jožetu Zabkarju iz Salovec, ko se je igral in se je slamoreznica prevrnila.

Na mlatišnično os se je naslonil 14-letni Ivan Abtk iz vzgajališča v Veržaju. Os je zgrabila srajco, z njo roko in mu prizadejala hudo rano pod desno pazduho.

Na traktor, ki ni vozil z veliko brzino, je hotel skočiti 27-letni Franc Stiblar iz Satahovec, a je padel pod kolo traktorja, ki mu je zlomilo rebro in še nekaj drugih poškodb je dobil.

LEP USPEH GASILCEV NA HRASENEM VRHU

Blizu zdravilišča Slatina Radenci je lepa izletniška točka Hrašenski vrh. Novembra 1954. leta so tudi tam ustanovili prostovoljno gasilsko društvo. Ni pa še minilo drugo leto in že so si nabavili novo motorno brigado. Poskrbeli so pa tudi za strokovno vzgojo članov. Sedaj šteje društvo 30 aktivnih in 22 podpornih članov ter 10 pionirjev.

Slovesnosti ob prevzemu brigadne sta se udeležila tudi poslanca Ivan Kreft in Zlato Pavlica, zastopnik Okrajne gasilske zveze Flisar in drugi. Po mimohodu gasilcev so tudi preizkusili novo brigadno. ik

Prisrčna slavnost v vrtcu Janžev vrh

V vrtcu Janžev vrh, kjer imajo svoj drugi dom otroci vinogradniških delavcev, bivših vinarjev, imajo počitnice šele sedaj, ko so drugod že pričeli s poukom. V vrtcu je stalno nad 40 otrok. V nedeljo so priredili mali cibicani za starše in ostale goste prisrčno zaključno proslavo. Pester in dobro pripravljen kulturni spored je obsegal 16 točk. Posebno sta ugajali igrice v 3 slikah »Polonica in lisica« ter plesna točka »Ivica plešes«. Vsa prireditve se je razvijala na prostem, saj v sobi itak ne bi imeli starši in ostali, ki so prišli na zaključno proslavo, dovolj prostora, tolikšen je bil obisk. Tisti cibicani, ki prestopijo letos iz vrtca v osnovno šolo, so se posebej postavili. V njihovem imenu se je zahvalila upravnica za petletni trud in ji podarila šopek cvetja mala vrtičarka Nada Kocbek. Po kulturni prireditvi so si starši ogledali še okusno razstavo ročnih izdelkov in risb. Šolski odbor vrtca, ki je skupno z upravo ob pomoči staršev organiziral prireditev, je priredil za male goste in starše čajanko. Prireditve je vsestransko uspela.

-k-

KOČIJO, DOBRO OHRANJENO IN KLA-VIRSKO HARMONIKO 120 BASNO z registrom »Meindl Herold«, prodam po ugodni ceni. Gostilna Rajh, Bakovci.

IZPRED SODIŠČA

PLAČEVANJU PREZIVNINE SE JE IZMIKAL

Ko je bil F. H. iz Dolnje Bistrice obsojen na plačilo mesečne preživnine 1000 dinarjev mesečno za svojega nezakonskega otroka J. V., je takoj odpovedal službo pri Liotostroju v Ljubljani ter odšel na dom svoje žene misleč, da se bo tako izognil plačevanju preživnine. Sodišče v M. Soboti se je uverilo, da se je hotel le izmikati plačilu in ga obsodilo na dva meseca zapora pogojno za dobo dveh let.

NEDOVOLJEN PREHOD ČEZ MEJO

Sredi junija je pobegnil preko meje v Avstrijo 27-letni Franc Makovec od Grada, a so ga avstrijske oblasti kmalu vrnile. Na sodišču v M. Soboti se je zagovarjal, da je odšel čez mejo v vinjenem stanju in živčni zmedenosti, ker s svojo ženo ni živel v slogi. Tega zagovora pa sodišče ni moglo upoštevati in ga je obsodilo na 7 mesecev zapora.

Z JARMNIKOM PO GLAVI

Zadnji dan maja pozno zvečer je 25-letni Martin Zalik iz Bratonce v neki gostilni v Beltincih precej globoko pogledal v kozarec in se tudi — opil. V gostilni sta bila tudi Franc Kavaš in Marija Skafar, oba iz Bratonce. Že v gostilni je grozil Zalik Skafarje-

Z mesom so se zastrupili

Pred kratkim je posestnik J. B. iz Berkovec zaslinil zaklal kravo, ki je že nekaj časa bolehal. Krave ni dal pregledati niti pred zakolom niti po zakolu. Meso je prodajal doma. Večji del so ga kupili vaščani pa tudi nekateri ljudje iz sosednjih vasi.

Večina ljudi, ki so jedli to meso, je pričelo že prihodnji dan bolehati. Pojavilo se je bruhanje, bolečine v trebuhu in močna driska. Nekateri so morali odpeljati takoj v bolnišnico, dočim so se ostali zdravili doma. Ugotovljeno je bilo 25 primerov zastrupitve, od tega šest težjih primerov.

Lastnika živali bo kazen najbrž spametovala. Istočasno pa je ta primer resno opozorilo vsem, ki kollejo bolne živali, ne da bi jih prej pregledal živinozdravnik.

ALI VESTE?

... da je esperanto mednarodni jezik, ki ima najlažjo slovnico (16 pravil brez izjeme), najenostavnejši pravopis (fonetični) in izredno prilagodljive besedni zaklad.

... da ima esperanto bogato prevedeno literaturo (skoraj vsi svetovni klasiki), razen tega še originalno literaturo.

... da ima esperantsko gibanje zelo razširjeno mrežo delegatov in sicer 1871 delegatov v 64 deželah na vseh kontinentih. Ti delegati dajejo esperantistom vse mogoče informacije.

... da je OZN bila izročena posebna poslanica, naj se uvede esperanto kot uradni jezik pri obveščanju ljudi različnih narodnosti. Poslanica je vsebovala čez 16 milijonov 500 tisoč podpisov. Podpisali so jo delavci, kmetje, športniki, znanstveniki, pisatelji in nekateri najvišji državni funkcionarji.

... da se UNESCO resno peča s problemom mednarodnega jezika.

... da obstoja v Jugoslaviji čez 100 esperantskih društev, klubov in sekcij, ki so organizirani preko svojih republiških zvez v Federaciji esperantistov Jugoslavije.

... da tudi v Murski Soboti pripravljamo esperantsko društvo.

... da imajo murskosoboški esperantisti tudi svoje izložbeno okno in to pri trgovini »Zarja« na Titovi cesti.

Okrajna gasilska zveza Murska Sobota

obveščila:

Skrajšan tečaj za gas. častnike. Da se omogoči podčastnikom, ki imajo staž, višja strokovna izobrazba, bo OGZ skušala izposlovati pri RGZ pristaneke za skrajšani častniški tečaj, ki naj bi trajal samo mesec dni.

Naročamo poveljnikom občinskih gas. zvez, da nemudoma zberejo naslednje podatke: Priimek in ime, vstop v gas. organizacijo, rojstni podatki, opravljen podčast. tečaj in čas priznanja podčast. čina. Te podatke potrebujemo najkasneje do 25. t. m.

Sprememba v Izvršnem odboru OGZ. Ker je tov. Fralim Vilko, naš neumorni predsednik zveze, nastopil pred kratkim odgovornejšo službeno mesto upravnika Gas. šole v Medvodah, je funkcijo predsednika odložil. Za njegove zasluge ga je I. plenum OGZ izvolil za častnega predsednika.

Zaradi nastale spremembe je plenum v Izvršni odbor izvolil: za predsednika tov. Janeza Blagoviča, za poveljnika tov. Karla Flisarja, za gospodarja pa tov. Zoltana Riturperja.

Da ne bi administracija trpela zaradi oddaljenosti predsednika, je plenum izvolil za drugega podpredsednika tov. Mira Stubijsa.

Sektorske vaje: V nedeljo, 16. septembra t. l. bodo sektorske vaje v PGD Kuzma, ObGZ Grad.

Tromesečna poročila: Da ne bo zakašnitve, opozarjamo upravne odbore PGD, da se v času do 25. t. m. sestanejo ter skrbno sestavijo tromesečna poročila.

Kmetijsko gospodarstvo Rakičan razpisuje

JAVNO DRAŽBO

ki bo 16. septembra 1956 ob 9. uri v Rakičanu na Marofu. Na dražbi bomo prodali nekaj rabljenih kmetijskih strojev ter dve leseni lopi. Interesenti si lahko ogledajo stroje na dan dražbe — pol ure pred pričetkom. Kupljene stroje ali lopi je treba takoj plačati.

Kmetijsko gospodarstvo Rakičan

ŠPORTNE VESTI

S tesnim rezultatom

Sloboda (Varaždin) : Sobota 4:3 (1:2) Prvo prvenstveno tekmo varaždinsko — mariborsko — celjske lige je zgubil NK Sobota na nedeljski tekmi v Varaždinu s tesnim rezultatom 4:3.

Po obojestranski napeti igri so se pred vrati prvi znašli nogometaši Sobote, saj je že v petnajsti minuti dosegel Erjavce prvi gol za Soboto. Sobočani pa niso dolgo vodili. Že čez nekaj minut so Varaždinci rezultat izenačili. Nekaj minut pred koncem prvega polčasa je Norčič z lepo igro dosegel drugi gol.

Začetek drugega polčasa je pripadal igralcem Sobote, toda kljub napadom se jim ni posrečilo izboljšati rezultata. V 32. minuti so Varaždinci s prostim strelom rezultat izenačili, z enajstmetrovko pa so prevzeli vodstvo. Kmalu je Sloboda z nenadnim prodorom dosegla četrti gol. V zadnjih minutah je Maučec znižal rezultat z enajstmetrovko na 4:3.

Igra je bila vseskozi precej živahna. Večjo tehnično znanje domačih so nadoknadili igralci Sobote s požrtvovalnostjo in bi si tako zaslužili vsaj neodločen rezultat.

S A H

V nedeljo, 20. septembra bo v Murski Soboti sestanek predsednikov in tajnikov šahovskih društev Pomurja. Predstavniki posameznih društev se bodo pogovorili na tem sestanku o delu šahovskih društev. Sestanka se bodo udeležili tudi člani šahovske zveze Slovenije in Okrožnega šahovskega odbora Maribor. Na sestanek so povabili vse ljubitelje šaha.

ČEZ 2000 GLEDALCEV NA KONJSKIH DIRKAH V LJUTOMERU

Preteklo nedeljo si je ogledalo na Ljutomerskem dirkališču čez 2000 ljubiteljev konjskega športa letošnje jevenske konjske dirke, ki jih je pripravil Klub za konjski šport v Ljutomeru. Najboljši čas dneva 1:28 je dosegla »Galka« Franca Galundra iz Veržaja.

Pri prvi dirki »Občinski ljudski odbor Ljutomer« je zmagala »Fistrac« — Ludvik Slavič, Grabe, pri trikratni heat vožnji pa je odnesla prvo mesto »Pernas« — Alojz Spindler, Bunčani. V tretji dirki »Konjeniška zveza Slovenije« je zmagal v ostri konkurenci »Plemenitac«, last Alojza Slaviča iz Bunčani. Druga je bila »Punčica« — Alojz Jurčič iz Ljutomera, tretja pa je bila »Projac« — Cirila Rantaše iz Bunčani.

V enovprežni dirki za 3 do 10-letne konje je zmagala »Rožica« — last Alojza Jurčiča iz Ljutomera, v dvovprežni dirki pa je prišla prva na cilj dvovprega Santa — Galka.

SREDNJESOLSKO PRVENSTVO V PLOVANJU

M. Sobota, 10. sept. — Danes je bilo v Mestnem kopališču ob lepem vremenu srednješolsko tekmovalje v plavanju za člane, mladince in pionirje. Udeležilo se ga je 50 plavalcev, udeležba bi pa lahko bila še boljša.

Zmagovalci v posameznih disciplinah so: Člani: 100 m »Crawl«: Seruga (OVS) 1:18,0; hrbtno: Seruga (OVS) 1:49,8 sek.; prsno-klasično: Truč C. (Gim.) 1:34,6.

Mladinci: 66 m: Ismailović Hasan (OVS) 46,2; Ismailović Hasan (OVS) 54,7; prsno: Ismailović (OVS) 59,0.

Štافتa 3x35 m mešanó: OVS (Seruga, Ismailović, Lebar) 1:15,2; pionirji: Gimnazija (Leškošek, Truč M., Zalík) 1:29,4.

Tedenski koledar

Nedelja, 16. sept. — Ljudmila

Ponedeljek, 17. sept. Lambert

Torek, 18. sept. — Irena

Sreda, 19. sept. — Suzana

Četrtek, 20. sept. — Dionizij

Petek, 21. sept. — Matej

Sobota, 22. sept. — Mavricij

Lunine mene: 20. septembra ob 4. uri 19. minut — polna luna; — Gibanje sonca: 21. septembra vzhod sonce ob 5. uri 47 minut, zahod ob 18. uri 02 minuti. Dolžina dneva — 12 ur 15 minut.

KINO

MURSKA SOBOTA — od 14. do 16. sept. češki barvni film »Jan Hus«, od 18. do 20. sept. ameriški film »Kraljica Kristina«.

BELTINCI — 15. in 16. sept. ameriški film »Klovnc«.

LENDAVA — od 14. do 16. sept. ameriški film »Julij Cezar«, od 21. do 23. sept. angleški film »Pikova dama«.

RADENCI — 16. in 17. sept. francoski barvni film »Grof Monte Christo (drugi del)«, 20. sept. ameriški film »Dama poskušala srečo«.

CEPINCI — 16. sept. angleški film »Mandy«.

RADGONA — 15. in 16. sept. francoski film »Tereza Raquien«.

GRAD — 16. sept. angleški film »Henrik V«.

KRIZEVCI PRI LJUTOMERU — 15. in 16. sept. »Imel sem 7 hčera«, 19. sept. ameriški film »Prva dama Amerike«.

VELIKA POLANA — 16. sept. argentinski film »Motne vode tekoc«.

V nedeljo, dne 16. septembra 1956

PRIKLJUČITEV ELEKTRIKE

v Lončarovcih, Ratkovcih in Kančevcih

Začetek proslave ob 9. uri pri transformatorski postaji v Kančevcih. Vabljeni!

MALI OGLASI

POLOVICO STANOVANJSKE HISE za večjo družino, s šestimi stanovanjskimi prostori in SLAMOREZNICO na motorni pogon, prodam. Vprašati: Ljutomer, Prešernova ulica 4.

HISO Z NEKAJ ZEMLJE prodam. Tomaž Lipovec, Krapje št. 58.

HONORARNO ZAPOSLOVITEV, 4 ure dnevno, sprejem. Naslov v upravi lista.

POSESTVO pri Cvenu — 1 ha njiv, 1 ha travnikov, prvovrstna zemlja — prodam. — Vprašati: Ljutomer, Prešernova 16.

VINOGRAD (zlahne trte) in SADOVNJAK, 3 ha z novo hišo, ugodno na prodaj na Vaneči. Po želji tudi razparceliramo. — Informacije: Realiteta agencija, M. Sobota, Titova 11.

POSESTVO, 3 ha (vse kulture) s stanovanjskim in gospodarskim poslopjem prodam po ugodni ceni od 700.000 do 800.000 din, ob glavni cesti Ljutomer—Ptuj. — Interesenti naj se oglašijo: Zgor. Kamenščak št. 27 pri Ljutomeru.

PECARSKA VAJENKA sprejemem takoj. — Karl Zuman, pekar, Ljutomer, Ormoška cesta 27.

HISO, del gospodarskega poslopja in cca 5 ha obdelovalne zemlje in gozda — prodam. Česar Stefan, Cepinci št. 15.

STROJNO MIZARSTVO in TAPETNISTVO dam takoj v najem zaradi starosti. — R. Safran, M. Sobota.

SPREJMEMO VEC NEKVALIFICIRANIH DELAVCEV za dela v Mariboru. Plača po tarifnem pravilniku od 51 do 57 din na uro. Stanovanje preskrbljeno. Možnost kuhanja. Prijave osebno na naslov: Splošno gradbeno podjetje »Stavbar«, Maribor, Vita Križarjeva ul. 8/I.

ENODRUŽINSKA HISA, z velikim vrtom, pri Mariboru, takoj vseljiva, na prodaj. Vprašati pri Hren, Krekova ul. 7, M. Sobota.

KMEČKO DEKLE, za pomoč v gospodinjstvu, takoj sprejemem. Naslov v upravi lista.

TRAKTOR znamke Lanz-bulldog, MLATILNICO znamke »Magyar Allamias«, širina bobna 80 cm, z železno ramo in SKO-BELNI STROJ, tudi za stiskanje furnirja, vse v dobrem stanju, prodam. Interesenti naj se javijo na naslov: Franc Knaus, Nuskova 51.

BRESTOVE DESKE in HRASTOVE HLODE, suhe, prodam. Naslov v upravi lista.

48-BASNO KLAVIRSKO HARMONIKO prodam. Stefan Santavec, Pečarovi 47, pošta Mačkoveci.

4 NOVA KOLESJA ZA KOLESSELJ in PLUG — kultivator — prodam, M. Sobota, Lendavska 35.

POSESTVO, 2 ha 30 arov, z novo zidano hišo ugodno prodam. Iljaševci 62, p. Križevci pri Ljutomeru.

HISO V SREDISCU SLATINE RADENCI — prodam — ali zamenjam za hišo v Mariboru. Poizvedbe: Ljutomer, Ulica Rajh Nade št. 22.

VEC TRAKTORISTOV Z IZPITOM sprejme Kmetijsko gospodarstvo Črnci-Apače. Stanovanje na razpolago.

Pomurski vestnik — Izdaje časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — Direktor in odgovorni urednik Jože Vild — Uredništvo: M. Sobota, Trubarjev dnevnik 3/II. — Telefon 1-38 Uprava in oglašni oddelk: Murska Sobota, Kocljeva ulica 7 — Tel. 53 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev — Tekoči račun pri Narodni banki 641-T-608 v M. Soboti — Tisk Pomurske tiskarne v Murski Soboti.

O olimpiadi in olimpijskih igrah

BESEDA OLIMPIADA JE LETOS SPET AKTUALNA MED LJUBITELJI SPORTA. OBSIRNEJSI PRISPEVEK O TEJ MOGOČNI SPORTNI PRIREDITVI JE NAPISAL PROF. STEFAN ROUS.

V vsaki zgodovinski dobi so bile športne prireditve. Že v veličastnih Homerjevih pesnitvah »Iliadi« in »Odiseji« beremo o športnih prireditvah grških junakov pred maloazijsko trdjavijo Trojo. Take igre so Grki prirejali tudi doma. Iz rimske zgodovine vemo o dirkah in borbah gladiatorjev — sužnjem, ki so jih posebej vzgajali v šolah za borbo z meči ali pa z divjimi zvermi. Ti gladiatori so se na športnih prireditvah borili na življenje in smrt. Iz srednjega veka (476–1492) vemo o viteških turnirjih, ki so jih prirejali na grajskih dvoriščih v zimskem času, ko niso vedeli kaj drugega početi, ker so se vojskovali le poleti.

Toda najslavnejše športne prireditve nekdanj danes so olimpiade. Ime so dobile po starem grškem mestu Olimpia v pokrajini Elis. Tu so stari Grki vsako peto leto (po naše vsako četrto) ob prvi polni luni po kresu prirejali slavnostne športne igre v čast bogu Zeusu. Podobne igre so imeli tudi drugod po Grčiji, toda olimpijske so bile najslavnejše. Začetek teh iger pripisuje pripovedka Pelopsu in Herakleju, zgodovinarji pa Elejeu Iltosu, ki je bil z grškim zakonodajalcem Likurgom osnoval »božji mir« — ekeheinijo — splošni mir v času iger.

Od leta 776 pr. n. št., ko je zmagal v teku na 40,2 km neki Koroibos, so začeli zapisovati imena zmagovalcev. S tem letom so začeli tudi olimpijsko štetje let. Ščassoma so tudi čas iger razširili na pet dni. Srednji trije so bili določeni za »ogonec« — tekme. Tudi tekmovalci so povečali. Teku so dodali dvojni tek, peterboj: tek, skoke, rokoborbo, metanje diska in kopja, kasneje pa še »pankracion« — boj z orožjem, dirkanje z vozovi, jahanje in tekme dečkov heroldov — glasnikov in trobentačev. V času iger so v Olimpijo prihitali gledalci iz vse Grčije in še iz sosednjih pokrajin. Vstop je bil dovoljen vsem, le omoženim ženam ne.

Tekmovali so lahko le svobodni, neporečeni Grki po najmanj 10-mesečnih pripravah. Zadnji mesec so morali vaditi v »gimnaziji« — telovadnici. Od tod tudi naziv gimnazija. Ta telovadnica ali gimnazion je bila v pokrajini Elis v mestu Elida. Tik pred našim štetjem so lahko tekmovali tudi Rimljani.

Tekmovali so želeli za vrstni red in vsak je moral tudi prisesti, da se bo boril pošteno in brez vseh zahrbtnosti. Slavnost

Zeusu, postavili doprsni kip — »hermos«. Z izrednimi častmi so sprejeli zmagovalca v domačem kraju. Njegova zmaga je bila največja slava in čast rojstnega kraja. Pri slavnostnem sprejemu in pogostitvi so slavnostni zbori peli pesem, ki jo je zložil naj-



znamenitejši pesnik. Atenčani so olimpijskega zmagovalca nagradili s 500 drahmami, kar je za tisti čas pomenilo lepo premoženje. Do smrti je imel posebno častno mesto na vseh javnih prireditvah in hrano v Pritaneju, kamor so zahajali le odličniki. Spartanski zmagovalci pa je imel pravico bojevati se ob strani kralja.

Take so bile olimpijske igre v stari Grčiji. Od leta 394, ko jih je bizantinski cesar Teodozij prepovedal, pa do 1894, so bile olimpiade v pozabi. Nanje se je spomnil francoski plemič in baron Pierre de Coubertin in določil nove splošne smernice za tekmovalce. Leta 1896 je bila prva obnovljena olimpiada v Atenah, čez štiri leta v Parizu, nato v St. Luisu v ZDA, Londonu, Stockholmu, naslednja bi morala biti v Berlinu, a je zaradi svetovne vojne odpadla. V

fesionalcem. Zmagovalci dobe le častne nagrade — kolajne in diplome. Stalni mednarodni olimpijski komite pa skrbi za organizacijo in kraj olimpijskih iger.

Gledalci z večjo ali manjšo pozornostjo spremljajo tekmovalce. Posebno priljubljen pa je že od nekdaj maratonski tek. To je starodaven grški tek posvečen spominu grškega vojaka, ki je ob priliki zmage Grkov nad Perzijci na Maratonskem polju 490. l. pr. n. št. pretekel 40,2 km dolgo pot, da je lahko čimprej sporočil Atencem to radostno novico. Na obnovljenih olimpijskih igrah 1896. leta je v Atenah zmagal grški pastir, za njim so se pa razvrstili zmagovalci raznih narodov. Leta 1924 je v Parizu Finex Sternroos pretekel 40,2 km v času 2 ur 41 minut in 22,6 sekund. Kakšen rezultat pa bodo dosegli letošnji maratonce, med katerimi bo mogoče tudi naš tekmovalec Mihalič, pa bomo zvedeli šele novembra.



Dečko, takole pa ne! V mlakuži kar mrgoli raznih bacilov. Okužil se bos in zbolel, morda celo umrl. Pojdi se igrat k lepši vodi, čisti in tekoči. Tam ni nevarnosti, pa še ribo boš morda ujel!

Skrivnost smrti in življenja

Življenje je polno skrivnosti, katerim se človeštvo le polagoma približuje in še to z zavestjo, da jih ne bo nikoli do kraja razjasnilo. Med te skrivnosti spada tudi smrt, ki kakor senca spremlja človeka na njegovi poti skozi sončne in senčne doline. Že iz sive davnine ga muči, ali je potem, ko usahnejo človeške prsi, obmiruje srce in se skozi ustnice ne prikrade več noben dih, res že vsega konec, ali pa je potem še kaj? Nikoli se človek tudi ni mogel sprijazniti s smrtjo, želel jo je premagati in vedno je sanjal le o življenju, ki ga je podaljševal tudi v onostranstvo. Toda zdi se, da mu je že bilo od nekdaj ljubše tostransko, saj so že stari narodi poskušali obupati mrtve, seveda še brez uspeha. Toda v novejšem času se je sodobni medicini posrečilo, da je že obudila več sto ljudi.

Obujanje od smrti temelji na dognanju, da smrt ni enkrat temveč dolgotrajen proces. Ko umre organizem, ostanejo še celice, po največjih odkritjih nemškega biologa Erwina Santa pa življenja še ni konec niti takrat, ko odmrlo celice. V odmrlih celicah se namreč razvijejo najpomembnejše življenjske snovi, iz katerih v določenih okoliščinah nastanejo nove celice, kot je pod svojim mikroskopom videl znanstvenik Santo. Ugotovil je celo, da te snovi lahko dobivamo tudi iz 5000 let starih egiptovskih mumij! Torej življenje je le trdoživo. Toda za človeka je praktično končano, ko mu zamre zavest in preneha biti srce. Ta proces pa ima več stopenj. Najprej odpovedo možgani in človek se onesvesti, nato zapade v agonijo (smrtni boj), ki lahko traja tudi več ur, v tretji fazi preneha biti srce in človek neha dihati — za nas je umrl. V resnici je nastopila le takojšnja klinična smrt, ki traja 3 do 6 minut. V tem času se še razvijajo procesi izmenjave, kar pomeni, da življenje še ni docela ugasnilo, zato pa tudi človeka še lahko obudijo. Šele čez 6 minut nastopi dokončna biološka smrt, ko človeka več ni mogoče oživeti.

Že v začetku 18. stoletja so začeli znanstveniki proučevati možnosti oživljanja srca in možganov. V

našem stoletju so to delo močno poglobili in dosegli mnoge zanimive rezultate. 1928. leta sta na II. kongresu fiziologov, biokemikov in farmakologov sovjetska znanstvenika Čeculin in Brjukonenko v pasjo glavo, odrezano od trupla, s posebnim aparatom po žilah postopoma vbrizgavala kri. Takoj nato je glava oživel in jezik se je začel počasi premikati ter se obizovati, ko sta nanj položila kosček klobase.

Pri procesu oživljanja najprej obnovijo delovanje srca in pljuč. Srce oživi tako, da v eno obrobni arterij proti srcu vbrizgajo kri pomešano z glikozo in kisikom. Pri obnovitvi dihanja pa uporabljajo več načinov in preparatov. Za funkcioniranje organizma pa je najbolj važen zrak, ki ga potiskajo v pljuča s pomočjo posebnih aparatov.

To metodo so uporabljali že med drugo svetovno vojno. Nekega vojaka, ki so ga na ta način obudili, so vprašali, če je kaj videl na »onem svetu«. Odgovoril je, da je svojo smrt prespal. Podobno so izjavili tudi drugi, ki so jih obudili. Nekateri so se celo razburjali, zakaj jih dramijo, spominjali so se pa vsega, kar se je zgodilo pred smrtjo. Kakor da bi zvečer odšli spat...

Ljudje, ki imajo poškodovan kak za življenje važen organ, pa po oživljenju takoj umrejo. To velja za tiste, ki so umrli zaradi raka, tuber-

NA LETOSNJI OLIMPIADI NE BODO TOČILI ALKOHOLNIH PIJAC

Letos spomladi so volivci avstralske države Victorie glasovali o tem, ali bi naj pristojne oblasti omilile strogi zakon proti točenju alkoholnih pijač tako, da bi jih smeli točiti v času olimpijskih iger od 18. do 22. ure. Volivci so z ogromno večino z blizu 250.000 glasov ta predlog zavrnili. Ministrski predsednik je še k temu dodal, da ne ve, zakaj bi naj zaradi olimpijcev napravili izjemo, saj športniki tako ali tako nasprotujejo alkoholnim pijačam. Tako se bodo morali obiskovalci olimpiade v Melbournu zadovoljiti le z raznimi brezalkoholnimi pijačami.

Mars najbližje zemlje

Astronomi so se že dalj časa pripravljeni na 11. september, ko je bil zloglasni planet Mars od Zemlje najmanj oddaljen. To se zgodi vsakih 7 let. Astronomi so to priliko izrabili za to, da bi dobili čim več podatkov o raznih pojavih, ki jih že več let zasledujejo na Marsovi površini, najbolj pa za to, da bi ugotovili, če je na tem planetu možno življenje.

GORE KNJIG

Vsako leto izide na svetu okoli 5 milijard knjig. Od teh jih je največ namenjenih šolam in knjižnicam. Literarnih del je okrog 250.000. Od teh jih tri četrtine izide v desetih državah: Franciji, Kitajski, ZDA, Indiji, Italiji, Japonski, Zah. Nemčiji, Nizozemski, Angliji in Sovjetski zvezi. Okrog 70% prevodov pa izide v nemščini, angleščini, francoščini in ruščini.

kuloze, bolezni srca in podobno. Praktično oživitev pa so dosegli v primerih traumatološkega živčnega pretresa, velike izgube krvi, nezaželenih posledic nevarnih kirurških operacij, smrti zaradi pomešanih čreves, vnetja trebušne mrene, pljučnice idr. Menijo tudi, da bi se dalo obdobje klinične smrti podaljšati na eno uro.

Na tem področju je najbolj znan sovjetski znanstvenik prof. Vladimir Njegovski, s temi vprašanji pa se ukvarjajo znanstveniki po celem sve-



Trahamska postaja v M. Soboti je že marsikomu rešila vid. Danes trahom o Prekmurju ni več zdravstveni problem št. 1

tu, tudi pri nas. Uspehi, ki so jih dosegli, so veliki, v primeri z željami še sicer skromni, a nudijo trdno osnovo in pobudo za nadaljnje delo.

JESENSKO DEZEVLJE PRIHAJA

Tako sklepajo ljudje, ki so opazili, da je Vodna skupnost »že« začela graditi mostove čez razbremenilni kanal Ledava—Mura.



so pa vodili od Elejcev imenovani »helanodiki« — sodniki. Olimpijskega zmagovalca (olimpionikes) so Lezoldi javno razglasili, nato pa je prejel venec iz vej svete oljke, ki jo je baje zasadil največji grški bajeslovni junak Heraklej. Veje je moral z zlatim nožem odrezati deček, katerega starši so še živeli. Poleg tega so zmagovalca pogostili na državne stroške. Imel je pravico, da so mu v svetem gaju oljk in hrastov, posvečenih najvišjemu božanstvu

spomina nam je še ona iz leta 1952 v Helsinkih. Za letošnjo, ki bo v Melbournu v Južni Avstraliji, so pa zgradili pravo olimpijsko mesto z razkošnim stadionom. Hkrati so že tudi točno preračunali kaj vse morajo pripraviti, da bodo zadovoljili želodce tako pisane množice zastopnikov najrazličnejših narodov in ras.

Po pravilih lahko sodelujejo na olimpijskih igrah le športniki amaterji. Edino pri sabljanju je dovoljeno sodelovanje pro-

Mumije, zavite v bele rjuhe, molče govorijo: — da je tu prenočevala Kleopatra; — da so se tukaj posvetovali znameniti umetniki in filozofi;

— da ima to mesto ime po svojem začetniku Aleksandru Velikem.

Aleksandrija leži kakor dolgi, srebrnkasti sarkofag ob sredozemski obali. Bleščeče se smehlja morski gladini z dvema bisernima vrstama Kleopatrinih zob.

Skozi vrata majhne mošeje lahko vstopite in se sprehodite prav skozi — drugo stoletje.

Vstopili smo. Nad glavami nam gorijo električne žarnice, narejene v dvajsetem stoletju, noge pa stopajo po hodnikih katakomb, ki so jih zidali pred osemnajstimi stoletji. Ni slabo tukaj. Niso nas pričakovali lačni levi na verigah. Bilo je tiho in umirjeno kakor v marmornati grobnici, v kateri grobarji pravkar gostijo novega priselca.

Tale sprehod z mumijami pod roko nas pozneje napravi ohole. To ni samo šolska ekskurzija v inozemstvo. To niso običajne mejne črte. Daljnja preteklost je to — osemnajsto stoletje, preko osemnajstih mej prestopiti v dve urah. Mogoče sta nas od strani ogledovala Cezar in Kleopatra. Cudni smo se jima zdeli, obsijani z rumenimi žarnicami in s fotoaparati pod mišicami pa s časniki v žepu, ki nas vabijo, da bi sli pogledati filmsko predstavo v cinemaskopu — »Julij Cezar«.

Čudno, zelo čudno se počuti človek, ko mu dovolijo, da brez posebne potnega lista občuti daljino, neznanu zgodovino. Zato hvala uslužnemu čuvaju, ki nas je tam vodil, hvala ljudem, da so ohranili tesni prehod, ki nas popelje do Rimljanov. Najlepša hvala moderni električni centrali, ki je osvetlila naš pohod v podzemlje, ker bi se slabo znašli v globoki, mračni preteklosti brez njenega zgovornega potokaza.

Nazadnje sem se s čelom dotaknil peščene zemlje in se poklonil mestu-lepotici — Aleksandriji. Okoli njenega belega vratu (okrog njene kopne obale, dolge trideset kilometrov) se niza biser do bisera (jantarno rumenkaste mošeje druga tik druge), korala ob korali (veliko gledališče in stara knjižnica) pa svetleči — smaragdi pa kraljevi dvorec (poslednji blišči na ogrlici) znamenitega Faruka, ki jo je odražal v beli svet, ker tukaj priznavajo kralje samo še v sarkofagih, polnih muzejskih napisov. O Aleksandriji — velikanski dragi trgovini z umetninami in starinami — tukaj ne želim pisati kaj več.

Niti o drugem mestu, v katerega sem zaplul v Egiptu in katerega ulice sem preiskoval z očmi, se ne bi hotel natančno izraziti. O Port Saidu — naselbinu z lesenimi ameriškimi procelji — ne bi mogel veliko povedati. Mesto je podobno začasnim barakam ob kakšnem velikem gradbišču, zgrajenim za gradi-

Fadil Hadžić:

BUDHA ME JE LEPO SPREJEL

2 Potopis slučajnega pomorščaka II EGIPTOVSKA KAVARNE

telje Sueškega prekopa. Ne poznajo ga ne Rimljani ne turški osvajalci, v njem ni stanovala Kleopatra, ker se je takrat tukaj razprostirala gola puščava. Prvi veliki človek, ki je živel v tem mestu, je bil Francoz Lesseps. V bodočem mestu Port Said je na zemljevidu vrisoval znameniti prekop, ki je Evropi prihranil stoletje plovbe in težke milijarde na poti na Daljni vzhod. Mesto še zdaj, po stotem rojstnem dnevu kaže, kakor da je bilo zgrajeno pred štirindvajsetimi urami, da bi služilo nekemu novemu filmskemu scenariju.

Vendar, kakor sem že rekel, tudi o tem mestu brez tradicije in brez ohranjenih, toplo zavutih mumij, ne bi želel pripovedovati. Hotel bi zapisati samo nekaj, kar strastno in bučno živi v obeh mestih, ki sem jih obiskal. In to ne samo v Egiptu, v obeh mestih, ampak tudi v ostalih arabskih državah.

To so arabske ulične kavarne. Zakaj prav kavarne poleg toliko drugih podrobnosti, gotovo važnih in gotovo zanimivih v tej deželi ob širokem in počasnem Nilu, deželi, ki jo iz čitank poznamo po sfingah in piramidah in po »Mladih muslimanih«, ki pripravljajo atentate na lastno državo. Zakaj prav kavarne v deželi, ki se rešuje pred lačno Saharo in se krčevito drži rodovitnega Nila, v deželi, kjer so milijoni felahov šele to jutro vdhajali malo svežega zraka kot prvi obrok novega, svetlega dne.

Kavarne zaradi tega, ker jih je tukaj največ. Ker so ulice polne kavarniških miz in stolov in ker se na teh »kavarniških plažah« sonči in dremle velika večina meščanov. Tega ni nikjer drugje! Morebiti je bolezen, sedeti prekrizanih nog sredi cestnega vrvenja in poslušati zateglo, jokavo narodno pesem iz zvočnika. Morebiti je to navada, ki jo je rodila brezposelnost in pomanjkanje, ko so ljudje iskali delo in ga niso dobili.

Slab diagnostik sem, da bi mogel točno ugotoviti.

»Bolniki«, zaviti v štiri metre bele bombaževine ali v platnene hlače in jopico (zelo podobno pižami, kakršne nosijo v bolnicah), poležavajo tukaj ves dan in dober del noči. Tukaj jedo, vendar ne iz kuhinje v kavarni, ampak z lesenega vozička, ki ga vozijo po ulicah. Tukaj na drobno trgujejo — prodajajo srajce ali nekoliko kilogramov zelenjave in ko spravijo denar, spet sedejo za mizo in — razmišljajo. Toda ta razmi-

šljanja so skrivnostna, apatična in neskončna. Majhni dečki skačejo in prodajajo kakšne malenkosti, mladeniči vpijejo in držijo v roki nekaj najcenejših naličnih peres, starejši ljudje pa zamisljeno in strogo — sedijo. Kakor da so odreveneli, se z eno roko držijo za naslon, z drugo pa prebirajo po bradi in brklji. Izraz obraza potemnele melanholične sfinge, ki ne vidi ničesar pred seboj, ne sliši hrusca, ki kakor voda slapov udarja na obe ušesi in ga na neznan način napravi neobčutljivega za vse — kakor fakir ne občuti, da ga prebadajo ostri noži.

In spet se vračam k prejšnji sliki.

Egiptovske ulice so čuden bolniški hodnik. Desettisoči meščanov v toplih belih rjuhah so bolni od nalezljive bolezni, ki jo je na pogled mogoče ozdraviti tudi brez znamenitih antibiotikov. Med štirimi stenami v družinskem krogu je mučnejše prenašati pomanjkanje, tukaj pa, v ulični stihiji, v napetosti, v zraku, v katerem se širi vonj po dvajsetih jedilih, spravljenih v kotlih za hitro cestno potrošnjo — tukaj bolnik v večnem nemiru in stiku človeka s človekom najde duševni mir. Prevzeva ga dinamika vzhodnjaških mestnih prepričkov in trgovina »iz roke v roko«, gluši ga enolična žalostinka iz zvočnika — in »bolnik« sladko sanjari, kakor da so ga opili z morfiijem. Nesrečen je, ko se po polnoči ulica umiri, ko gospodar kavarne brezobzirno poliva z vodo umazani kamnitni tlak pod mizami in grobo naganja odjemalce domov.

»Bolnik« bo spet zgodaj jutraj prihital k temu kosu neobdelane deske in spet bo prekrizal umazane noge pa se predal sanjam, ki gradijo v oblakih — lepa, srečna podjetja. Tule, na tem stolu bo dosegel tisto, česar mu v življenju siromašna ulica ni mogla nuditi, čeprav ga ista ulica navidezno zdravi in še močnejše razboli.

Beg pred samoto na kavarniške majave stole je zastoj. Za temi mizami redkokdaj kaj naroča. Zdi se, da se kavarna zaveda svoje »bolniške vloge« in ne zahteva od pacientov velikih dajatev. Kavarna, kakor tudi njeni gostje so zrasli iz čudne potrebe in gospodarjeve želje, da bi imel stredo nad glavo in da bi imel, kar je bolj važno, tudi gospodar sam kje sedeti in ure razmišljati — srepo gledajoč v natrpano vrsto pisanih ljudskih množic.

Morebiti pa nimamo prav?! Morda je to način življenja. Morda je to ritem, ki ga diktira razžarjena Sahara in sonce, ki je dvakrat toplejše kot naše.

Morda? Morda!

Mogoče bo pa prihodnost — bogatejša kot preteklost — pregnala kakšno izmed teh navad in običajev. Kakorkoli že — diagnostik, ki zdaj to opazuje, mora skromno priznati, da je zbeگان.

Egiptovskih kavarn si ne more lahko pojasniti.